

Valkas novada teritorijas plānojuma (no 2017.gada)
grozījumu

Vides pārskats

Izstrādāja: Valkas novada dome

2020

SATURA RĀDĪTĀJS

<u>1. PLĀNOJUMA GROZĪJUMU GALVENIE MĒRKI, ĪSS SATURA IZKLĀSTS, SAISTĪBA AR CITIEM PLĀNOŠANAS DOKUMENTIEM</u>	4
<u>2. VIDES PĀRSKATA IZSTRĀDES NEPIECIEŠAMĪBA</u>	4
<u>3. VIDES PĀRSKATA IZSTRĀDĀŠANAS PAMATPRINCIPI UN PROCEDŪRA</u>	5
<u>4. ESOŠĀ VIDES STĀVOKĻA APRAKSTS UN IESPĒJAMĀS IZMAINĀS, JA PLĀNOŠANAS DOKUMENTS NETIKTU ĪSTENOTS. NOVADA TERITORIJAS PLĀNOJUMA ĪSTENOŠANAS IETEKMES NOVĒRTĒJUMS</u>	5
4.1. ESOŠĀS SITUĀCIJAS APRAKSTS	5
4.1.1. ATRAŠANĀS VIETA	5
4.1.2. KLIMATS	6
4.1.3. RELJEFS UN ĢEOLOĢISKĀ UZBŪVE	6
4.2. VIDES STĀVOKĻIS	8
4.2.1. ĀTMOSFĒRAS GAISA KVALITĀTE UN TROKSNIS	8
4.2.2. VIRSZEMES UN PAZEMES ŪDEŅU KVALITĀTE	8
4.2.3. DERĪGIE IZRAKTEŅI	11
4.2.3.1. Smilts un grants	11
<u>5. PLĀNOŠANAS DOKUMENTA ĪSTENOŠANAS BŪTISKĀS IETEKMES UZ VIDI NOVĒRTĒJUMS</u>	12
5.1. PLĀNOŠANAS DOKUMENTA GROZĪJUMU PAMATOJUMS, TAJĀ IEKĻAUTIE RISINĀJUMI	12
5.2. PLĀNOŠANAS DOKUMENTA IEVIEŠANAS BŪTISKĀS IETEKMES UZ VIDI VĒRTĒJUMS	21
5.2.1. TIEŠĀS IETEKMES	21
5.2. NETIEŠĀS IETEKMES	23
5.3. ĪSLAICĪGAS IETEKMES	24
5.4. ILGLAICĪGĀS IETEKMES	25
5.5. SUMMĀRĀS IETEKMES	27
<u>6. IESPĒJAMĀS IETEKMES UZ VIDI SAMAZINĀŠANA</u>	27
6.1. VIDES POLITIKA UN VIDES AIZSARDZĪBAS NORMATĪVI	27
6.2. IETEKMES UZ VIDI SAMAZINOŠI PASĀKUMI TERITORIJAS PLĀNOJUMA VADLĪNIJĀS	28
<u>7. AR PLĀNOŠANAS DOKUMENTU SAISTĪTIE VIDES ASPEKTI</u>	29
7.1. STARPTAUTISKIE UN NACIONĀLIE VIDES AIZSARDZĪBAS MĒRKI TO IEKĻAŅANA PLĀNOŠANAS DOKUMENTĀ	29

VIDES PĀRSKATS

Valkas novada teritorijas plānojuma grozījumiem

<u>8. IESPĒJAMĀS IZMAINĀS, JA PLĀNOŠANĀS DOKUMENTS NETIKTU ĪSTENOTS</u>	33
<u>9. IESPĒJAMIE KOMPENSĒŠANAS PASĀKUMI</u>	34
<u>10. PLĀNOŠANĀS DOKUMENTA IESPĒJAMĀS BŪTISKĀS PĀRROBEŽU IETEKMES IZVĒRTĒJUMS</u>	34
<u>11. PAREDZĒTIE PASĀKUMI MONITORINGA NODROŠINĀŠANAI</u>	36
<u>12. KOPSAVILKUMS</u>	37

1. Plānojuma grozījumu galvenie mērķi, īss saturs izklāsts, saistība ar citiem plānošanas dokumentiem

Vides pārskatā analizētā un vērtētā teritorijas plānojuma grozījumu mērķis ir mainīt teritorijas plānojumā noteikto funkcionālo zonējumu atsevišķiem zemes gabaliem no "Lauksaimniecības teritorija", "Meža teritorija" uz "Publiskās apbūves teritoriju" un "Rūpnieciskās apbūves teritoriju".

Teritorijas plānojuma grozījumu izstrāde veikta pamatojoties uz Valkas novada domes 2019.gada 31.janvāra lēmumu "Par Valkas novada teritorijas plānojuma grozījumu izstrādes uzsākšanu, izstrādes vadītāja un darba uzdevuma apstiprināšanu" (protokols Nr.1, 13.§).

Teritorijas plānojuma grozījumi izstrādāti saskaņā ar:

- Teritorijas attīstības plānošanas likumu;
- Ministru kabineta 14.10.2014.noteikumiem Nr.628 "Noteikumi par pašvaldību teritorijas attīstības plānošanas dokumentiem;
- Ministru kabineta 30.04.2013.noteikumiem Nr.240 "Vispārīgie teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi";
- Valkas novada ilgtspējīgās attīstības stratēģija;
- Valkas novada attīstības programma.

Valkas novada teritorijas plānojuma grozījumus sastāda šādi dokumenti:

- ✓ Grozījumu Paskaidrojuma raksts;
- ✓ Teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi;
- ✓ Grafiskā daļa (kartogrāfiskā daļa).

Paskaidrojuma rakstā iekļauts teritorijas plānojuma grozījumu pamatojums, risinājumu izklāsts.

Teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumos noteiktas vispārīgas prasības teritorijas izmantošanai un plānošanai, konkrētas prasības teritorijas izmantošanai un apbūves parametriem katrā funkcionālajā zonā, teritorijas plānojuma īstenošanas kārtība un citas prasības.

Grafiskajā daļā attēlotas Valkas novada teritorijas funkcionālais zonējums, pagastu, pilsētas, ciemu robežas, apgrūtinātās teritorijas un objekti kuriem nosaka aizsargjoslas (ja aizsargjoslas iespējams attēlot kartes mērogā)

2. Vides pārskata izstrādes nepieciešamība

Stratēģiskais ietekmes uz vidi novērtējums ir ietekmes uz vidi novērtējums plānošanas dokumentiem, kuru īstenošana var būtiski ietekmēt vidi. Vides pārskatā ir noteikta, aprakstīta un novērtēta plānošanas dokumentos plānoto darbību, iespējamo to alternatīvu īstenošanas ietekme uz vidi.

Stratēģiskās ietekmes uz vidi novērtējuma nepieciešamību un vides pārskata sagatavošanas kārtību nosaka nacionālā likumdošana un Latvijas saistības attiecībā pret Eiropas direktīvām:

- Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2001/42/EEK (2001. gada 27. jūnijs) par noteiktu plānu un programmu ietekmi uz vidi novērtējumu;
- LR likums „Par ietekmes uz vidi novērtējumu” (1998. gada 14. oktobris)
- Ministru Kabineta noteikumiem Nr. 157 „Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums” (23.03.2004.).
- Vides pārraudzības valsts biroja 2019. gada 27. marta lēmums Nr.4-02/16 „Par stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma procedūras piemērošanu”.

Objekta raksturojums

Stratēģiskās ietekmes uz vidi novērtējuma objekts ir Valkas novada teritorijas plānojuma (no 2017.gada) grozījumi.

Valkas novada teritorijas plānojuma grozījumi tiks pieņemti Valkas novada domē pašvaldības saistošo noteikumu veidā.

Izstrādājamā Valkas novada teritorijas plānojuma grozījumos tiks noteikta novada teritorijas plānotā un atļautā izmantošana. Vides pārskata izstrādāšana notiek vienlaicīgi ar Valkas novada teritorijas plānojuma grozījumu izstrādi.

3. Vides pārskata izstrādāšanas pamatprincipi un procedūra

Valkas novada teritorijas plānojuma grozījumu vides pārskats izstrādāts atbilstoši Ministru Kabineta noteikumiem Nr. 157 „Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums” (23.03.2004). Vides pārskats sagatavots, analizējot novada attīstības un plānošanas dokumentu atbilstību vides aizsardzības saistošo noteikumu prasībām un novada teritorijas plānojuma grozījumu izstrādē un informācijas iegūšanā iesaistīto institūciju nosacījumiem un informāciju.

Atbilstoši Ministru Kabineta noteikumiem Nr. 157 „Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums” (23.03.2004) prasībām Valkas novada teritorijas plānojuma vides pārskata sabiedriskā apspriešana paredzēta 30 dienas no paziņojuma publicēšanas brīža teritorijas attīstības plānošanas informācijas sistēmā (TAPIS). Informācija par minēto pasākumu tiks ievietota laikrakstā „Ziemeļlatvija” un pašvaldības mājaslapā internetā. Vides pārskats, Valkas novada teritorijas plānojuma grozījumi tiks ievietoti Valkas novada domes mājas lapā. Vides pārskats atzinuma sniegšanai tiks ievietots TAPIS un ar tā starpniecību nosūtīts:

- Valsts vides dienesta Valmieras reģionālajai vides pārvaldei;
- Dabas aizsardzības pārvaldei;
- Veselības inspekcijas atbilstošai struktūrvienībai;

Paziņojums par sabiedriskās apspriešanas organizēšanu tika nosūtīts Vides pārraudzības valsts birojam, ievietošanai biroja interneta mājas lapā.

4. Esošā vides stāvokļa apraksts un iespējamās izmaiņas, ja plānošanas dokuments netiktu īstenots. Novada teritorijas plānojuma īstenošanas ietekmes novērtējums

4.1. Esošās situācijas apraksts

4.1.1. Atrašanās vieta

Valkas novads, izstieptā formā, izvietojies Latvijas Ziemeļaustrumos, vēsturiskā Vidzemes reģionā, robežojas ar Strenču, Smiltenes, Apes, Burtnieku, Naukšēnu novadiem un Igaunijas Republiku. Novada kopējā teritorija ietver dažādus Latvijas fizģeogrāfiskos rajonus.

Tajā ietilpst piecas pagastu teritorijas un Valkas pilsēta. Administratīvais centrs ir Valkas pilsēta, kas atrodas Sakalas augstienes Ērgemes paugurainē. Pilsētu ielejveida pazeminājumā šķērso Pedeles upe. Pilsētas rietumos Burgas paugurainē atrodas augstākās vietas līdz 90 m v.j.l.

Ērgemes pagasts galvenokārt atrodas Ērgemes paugurainē, izdalot dažas paugurgrēdas ar augstumu līdz 103 m v.j.l. Daļa Kārķu teritorijas atrodas līdzenumā, daļu šķērso Ērgemes – Dakstu valnis (sīkpauguriene), veidojot skaistu Vidzemei raksturīgu ainavu. Valkas pagasts atrodas novada ziemeļu daļā, tā teritorija izvietota apkārt Valkas pilsētai. Daļa no pagasta teritorijas atrodas Ziemeļvidzemes biosfēras

rezervātā. Teritorija ietilpst Vidusgaujas ieplakā, reljefs galvenokārt ir vienmuļš, vietām sastopamas iekšzemes kāpas. Vijciema pagasta ziemeļaustrumu daļa izvietojusies Vidusgaujas ieplakā un pārējā pagasta daļa atrodas Tālavas zemienē, galvenokārt reljefu veido Vidusgaujas ieplaka 20 – 40 m virs jūras līmeņa. Lielākā Zvārtavas pagasta teritorija ietilpst Aumeisteru paugurvalnī, kas robežojas ar Sedas līdzenumu Z daļā un DA daļā ar Vidusgaujas ieplaku. Augstākais punkts ir Vasu kalns (88.8 m v.j.l.).

4.1.2. Klimats

Gada vidējā gaisa temperatūra ir no + 4.6 °C novada dienvidu daļā līdz 5.0 °C novada ziemeļrietumos. Gada gaitā visaukstākais mēnesis ir janvāris ar vidējo gaisa temperatūru no -7.0 novada dienvidaustrumos līdz -6.6 °C grādiem ziemeļrietumos un vidējo minimālo gaisa temperatūru no -9.5 °C līdz -10 °C. Vissiltākais ir jūlijs ar mēneša vidējo gaisa temperatūru +16.1...+16.5 °C un vidējo maksimālo +21.2...+21.9°C. Līdz šim novērotā gada absolūti minimālā gaisa temperatūra ir -40...-42 °C, absolūti maksimālā gaisa temperatūra ir +33...+34 °C.

Nokrišņi iespējami vidēji katru otro dienu. Gada nokrišņu summa ir 670...710 mm. Visvairāk nokrišņu ir jūlijā un augustā (mēneša nokrišņu summa 85...95 mm), vismazāk – februārī un martā (mēneša nokrišņu summa 25...35 mm). Gadā kopumā valdošie ir dienvidu, dienvidrietumu, rietumu virzienu vēji. Lielākais vēja ātrums ir novembrī – janvārī (mēnesī vidēji 3 – 5 m/s), mazākais jūlijā – augustā (mēnesī vidēji 2 - 3 m/s).

Salīdzinājumā ar citiem Latvijas novadiem Valkas novadam ir īss veģetācijas periods. 2015.gada vasarā temperatūra vairākas dienas pārsniedza +30 grādus, bet jau augusta trešajā nedēļā naktīs temperatūra bija nedaudz virs 0 °C, un vietām bija vērojamas salnas. Valkas novada teritorijā nav meteoroloģisko novērojumu staciju.

4.1.3. Reljefs un ģeoloģiskā uzbūve

Ģeoloģiskā uzbūve un reljefs veido fizisko pamatni, uz kuru balstās saimnieciskā un cita veida darbība. Resursi, tajā skaitā ģeoloģiskās vides resursi, ir teritorijas plānojuma dabas pamatnes komponenti. Latvijas zemes dzīles spēj nodrošināt dažādus ražošanas izejmateriālus un teritorijas attīstībai nepieciešamos dabas resursus.

Ģeoloģiskais potenciāls ir teritorijas ģeoloģisko resursu kopums, kuru veido zemes dzīļu nogabali, kuros iespējama zemes dzīļu derīgo īpašību izmantošana, derīgo izrakteņu izplatības areāli un atradnes, kā arī aizsargājami ģeoloģiskie dabas objekti. Tas parāda teritorijas pievilcību no ģeoloģisko interešu viedokļa. Ģeoloģiskā potenciāla saturs un detalitātes pakāpe mainās atkarībā no teritorijas plānošanas līmeņa un uzdevumiem.

Attīstības plānos ģeoloģiskais potenciāls uzlūkojams kā attīstības priekšnosacījums, bet teritorijas plānojumā - nozīmīgākie derīgie izrakteņi un atradnes, ģeoloģiskie dabas pieminekļi un daļēji arī zemes dzīļu nogabali, kopā ar ģeoloģiskās vides paaugstināta riska apvidiem - darbojas kā ierobežojumi.

Valkas novada ģeoloģisko potenciālu veido zemes dzīļu nogabali, kuros iespējama derīgo izrakteņu izmantošana, ieguve un aizsargājami ģeoloģiskie dabas objekti..

Valkas novada teritorijas ģeoloģisko uzbūvi veido:

- pamatklintājs;
- pirmskvartāra nogulumieži;
- kvartāra nogulumu.

VIDES PĀRSKATS

Valkas novada teritorijas plānojuma grozījumiem

Apakšējo pamatni veido kristāliskais pamatklintājs, tā Igaunijas – Latvijas granulītu bloks, kurā konstatēti metamorfizētie un intruzīvie arhaja ieži un proterozoja veidojumi, kurus klāj bieza (382 – 477 m, novada ziemeļdaļā pārsniedzot 514 m) dažāda vecuma un sastāva nogulumiežu sega. Pamatklintāja virsma ir nelīdzena un tā pazeminās dienvidu un dienvidrietumu virzienā. Pēc seismiskās izpētes datiem pamatklintāja virsma virzienā uz austrumiem paaugstinās līdz pat 300 m zem jūras līmeņa.

Pirmskvartāra nogulumiežu segu veido kembrija, ordovika, silūra un devona perioda ieži. Novada lielākajā daļā zem kvartāra nogulumiem ir pārstāvēti vidusdevona burtnieku svītas nogulumi, pārsvarā smilšakmeņi un aleirīti, bet dienviddaļā jau augšdevona smilšakmeņi, aleirolīti un māli, kā arī pļaviņu, salaspils, daugavas, ogres un katlešu svītu karbonātisko iežu slāņkopas.

Devona sistēmas nogulumus iespējams izmantot būvmateriālu ražošanai. Kvarca smilts, kas nākotnē varētu būt noderīgas veidņu izgatavošanai un stikla ražošanai (Vijciema prognozēto krājumu laukumā).

Visā novada teritorijā pamatiežu virsmu pārsedz jaunākie - kvartāra nogulumi. To biežums salīdzinot ar pārējo Latviju ir salīdzinoši neliels. Tie visbiežāk sastāda 10- 20 m lielu slāņkopu. Atsevišķās vietās biežums pārsniedz 40 m, bet Kārķu apkārtnē apraktajā senielejā sasniedz novada maksimālo biežumu - 84 m.

Šobrīd ar kvartāra nogulumiem saistītas izmantojamās būvmateriālu izejvielu iegulas (smilts, grants, māli) un kūdras atradnes, kur pirmo novietojumu un raksturu lielā mērā nosaka pēdējā ledāja deglaciācijas procesu veidoto reljefa formu iekšējā uzbūve, bet otro – reljefs un ūdeņu noteces apstākļi.

Novada ZA daļa izvietojusies Vidusgaujas ieplakā, bet ZR stūri aizņem Idumejas augstienes ZA mala ar Ērgemes – Dakstu pauguraini.

Pēc fiziogēogrāfiskā iedalījuma Valkas novada ZR daļa atrodas Sakalas augstienes apakšrajonā Ērgemes paugurainē. Valkas pilsēta atrodas Sakalas augstienes Ērgemes paugurainē. Pilsētu ielejveida pazeminājumā šķērso Pedeles upe. Pilsētas rietumos Burgas paugurainē atrodas augstākās vietas līdz 90 m v.j.l.

Ērgemes pagasts galvenokārt atrodas Ērgemes paugurainē, izdalot dažas paugurgrēdas ar augstumu līdz 103 m v.j.l. Daļa Kārķu teritorijas atrodas līdzenumā, daļu šķērso Ērgemes – Dakstu valnis (sīkpauguriene), veidojot skaistu Vidzemei raksturīgu ainavu. Valkas pagasts atrodas novada ziemeļu daļā, tā teritorija izvietota apkārt Valkas pilsētai. Daļa no pagasta teritorijas atrodas Ziemeļvidzemes biosfēras rezervātā. Teritorija ietilpst Vidusgaujas ieplakā, reljefs galvenokārt ir vienmuļš, vietām sastopamas iekšzemes kāpas. Vijciema pagasta ziemeļaustrumu daļa izvietojusies Vidusgaujas ieplakā un pārējā pagasta daļa atrodas Tālavas zemienē, galvenokārt reljefu veido Vidusgaujas ieplaka 20 – 40 m virs jūras līmeņa. Lielākā Zvārtavas pagasta teritorija ietilpst Aumeisteru paugurvalnī, kas robežojas ar Sedas līdzenumu Z daļā un DA daļā ar Vidusgaujas ieplaku. Augstākais punkts ir Vasu kalns (88.8 m v.j.l.).

Reljefu veido galvenokārt Vidusgaujas ieplaka (Sedas līdzenuma vidējais augstums 20-40 m vjl -virs jūras līmeņa), ko atdzīvina vienīgi Aumeisteru valnis (līdz 138 m vjl). Vidusgaujas ieplaka gandrīz viscaur smilšaina, vietām sastopamas iekšzemes kāpas. Pamatieži šeit nelielā dziļumā (līdz 10 m), upju krastos un gravās nereti ir smilšakmens atsegumi. Vidzemes centrālās augstienes Z nogāzē pamatieži 80 – 120 m dziļumā. Ērgemes pauguraines pamatā ir vidusdevona smilšakmeņi, kas klāti ar 20-40 m biezu kvartāra nogulumu kārtu.

4.2. Vides stāvoklis

4.2.1. Atmosfēras gaisa kvalitāte un troksnis

Valkas novadā izmešu avotu un gaisu piesārņojošo vielu uzskaitē uzsākta 1991.gadā bijušā Valkas rajona sastāvā. Novada teritorijai ir raksturīgas divas izmešu avotu grupas:

1. stacionāro avotu izmeši,
2. mobilo avotu izmeši - (autotransports, dzelzceļš), izņemot izmetes no individuālo māju un nelielo privātu uzņēmumu apkures. Izmētes no mobilajiem avotiem novadā tiek kontrolētas periodiski: uz ceļiem un uzņēmumos.

Tādējādi gaisa kvalitāti novadā vairāk ietekmē stacionārie un mobilie piesārņojošo vielu izmešu avoti, mazāk gaisa piesārņojuma pārrobežu pārnese. Ņemot vērā kopējo rūpnieciskās ražošanas samazināšanos, kā arī veiktos energoefektivitātes pasākumus, kopumā vērojama tendence samazināties gaisa piesārņojošo vielu emisijai no stacionāriem piesārņojuma avotiem.

Kopējais izmešu daudzums Valkas novadā ir ap 1000 tonnas gadā. No tiem 87,7% radīja izmeši no katlu mājām. Katlumājās kā kurināmais pamatā tiek izmantota koksne. Oglekļa oksīds pārsvarā rodas ķīmiski nepilnīga sadegšanas procesā katlu mājās, bet cietās daļiņas un putekļi katlumājas pelnos, kā arī kokapstrādes uzņēmumā. Sēra dioksīds emisijas aizņem arvien mazāku daudzumu, kas ir panākts pārejot uz videi draudzīgāku kurināmo – koksni. Kopumā novadā vērojama tendence palielināt vietējā un arī ekoloģiski tīrākā kurināmā – koksnes atlikumu izmantošanu, samazinot importēto energoresursu- naftas produktu, akmeņogļu un gāzes izmantošanu.

Pieaugot transporta līdzekļu skaitam un satiksmes intensitātei, palielinās gaisa piesārņojums no transporta, kas būtu potenciālie gaisa kvalitāti pazeminošie faktori, kā arī troksnis.

Valkas novada teritorijas plānojuma grozījumi paredz jaunu teritoriju izdalīšanu publiskai apbūvei, ražošanas un derīgo izrakteņu ieguves vajadzībām. Svarīgi ir pieļaut tikai tādu ražošanas uzņēmumu būvi un attīstību, kas neatstāj būtisku ietekmi uz apkārtējo vidi un kuriem, ja tas nepieciešams saskaņā ar likumdošanu, ir veikts sākotnējais ietekmes uz vidi novērtējums.

4.2.2. Virszemes un pazemes ūdeņu kvalitāte

• Virszemes ūdeņi

Valkas novadā esošie virszemes ūdeņi aizņem 5278,8 ha lielu platību. Pēc hidrogrāfiskā iedalījuma Valkas novada teritorijā esošās ūdensteces un ūdenstilpes atrodas Gaujas, Salacas un Emajogi sateces baseinos.

Valkas novadā hidrogrāfiskā tīkla pamatelements ir upes, kas pārstāv 3 sateces baseinus - Gaujas, Salacas un Emajogi (notece caur Igauniju uz Somu līci). Novadā ir vai to šķērso 46 upes, no kurām 18 ir garāka par 10 km. Lielākās ir Gauja (novada teritorijā ap 80 km). Vija, Seda, Pedele un Omuļupe ir no 25 – 100 km garas.

Gaujas sateces baseins (tās vidusteces pietekas un to baseini) aizņem galvenokārt Vidusgaujas ieplaku, Aumeistara valni un Vidzemes augstienes daļu. Gaujai lielākās ir kreisā krasta pieteka Vija, bet citas ir ievērojami mazākas. Gaujas kreisā krasta pieteku baseinu augšteces atrodas Vidzemes augstienes ziemeļaustrumu daļā. Upju kritumi ir samērā nelieli. Lielākajām upēm augštecēs tie parasti pārsniedz 4 m/km, lejtecēs ir mazāki- 1-2 m/km. Atsevišķām mazākajām upēm augštecē kritumi svārstās pat no 8 –11 m/km uz mazākiem.

Novada ziemeļdaļa ietilpst **Salacas sateces baseinā**, kura upes raksturojamas pirmkārt kā Burtnieka pietekas (Seda u.c.). Šo upju baseini galvenokārt ietilpst Ziemeļvidzemes zemienē, kuras centrālās daļas pazeminājumā atrodas Burtnieks (Burtnieku ezers). Upju kritumi nav sevišķi lieli (0,1 – 0,2 m/km), kas apgrūtina noteci un veicina pārpurvošanos. Tā Sedas upes baseina purvainība ir 10 % (Latvijā vidēji – 9,9 %). Upju tīkla biežība – 0,4 km/km².

Pašā novada ziemeļaustrumu daļā upes – Omuļupe un Pedele pieder **Emajogi (Igaunijā) sateces baseinam**.

Valkas novada upes pieder līdzenuma tipa ūdens tecēm. Upes barojas galvenokārt no sniega kušanas un lietus ūdeņiem. Vasarā galvenokārt barojas no gruntsūdeņiem.

No Valkas novadā esošajām upēm publisko upju sarakstā iekļauta tikai Gauja.

Upju un ezeru ūdens kvalitātes normatīvi noteikti MK noteikumos Nr.118. „Noteikumi par virszemes un pazemes ūdeņu kvalitāti”. Saskaņā ar „Virszemes ūdeņu kvalitātes pārskata 2004” sniegto informāciju Gaujas apgabalā visi zivju ūdeņi, kuros 2004. gadā veikti novērojumi, atbilst kvalitātes kritērijiem (Amonija joni (NH₄⁻), mg/l; amonija slāpekļi (N/NH₄)₂, mg/l; izšķīdušais skābeklis, mg/l O₂; cinks, mg/l Zn; pH).

Atbilstoši Ministru kabineta 2011.gada 31.maija noteikumiem Nr.418 „*Noteikumi par riska ūdensobjektiem*” ir norādīti objekti, kuros pastāv risks nesasnēgt ūdens apsaimniekošanas likumā noteikto labu virszemes ūdeņu stāvokli likumā paredzētajā termiņā, t.sk. kā šādi ūdensobjekti Gaujas upju baseinu apgabalā Valkas novada Vijciema un Zvārtavas pagastos ir atzīmēta upe Vija (G229) ar būtiskākiem riska cēloņiem: izkļiedēto piesārņojumu un hidromorfoloģisko pārveidojumu, savukārt Ērgemes un Kārķu pagastos – upe Rūja (G312) ar būtiskākiem riska cēloņiem: punktveida piesārņojumu (notekūdeņos esošie biogēni) un plūdu risku. Atbilstoši Ministru kabineta 2002.gada 12.marta noteikumiem Nr.118 “*Noteikumi par virszemes un pazemes ūdeņu kvalitāti*” Valkas novadā kā prioritārie karpveidīgo zivju ūdeņi ir noteikta Gauja, bet kā lašveidīgo zivju ūdeņi ir noteikta Vija.

Valkas novadā ir 41 ūdenstilpe (šai skaitā neietilpst lielākā daļa Gaujas vecupju, kurām nav zināmi nosaukumi - tādas ir vairāk par 100). No 41 dabiskajiem ezeriem 2 ir lielāki par 50 ha (Salainis 77 ha un Vēderis 50,8 ha), Vadainis ir 49,6 ha un Cepšu 25,3 ha. 10 ezeri lielāki par 10 ha. Ūdenstilpes aizņem tikai nepilnus 0.5 % no novada platības.

Valkas novada ezeri pētīti samērā maz - tikai kā atsevišķu projektu vienreizējas izpētes objekti. Pietiekama informācija ezera pašreizējā stāvokļa un kvalitātes izvērtējumam ir tikai par 7 ezeriem un 2 ūdenskrātuvēm. Lielākā daļa ezeru ir izvērtēti pēc LVA sinoptiskā monitoringa datiem - 2002.gada dati par Valdi, savukārt Vēderis izvērtēts pēc biedrības “Latvijas ezeri” 2004.gada mērījumu datiem.

2014.gada jūnijā tika veikts peldūdens monitorings novada ezeriem un upēm (ezeri: Zāģezers, Cepsis, Valdis, Bērzeszers, Salainis. Upes: Vija, ūdenskrātuve - peldētava Ērgemes ciemā), kurus iedzīvotāji un novada viesi visvairāk izmanto rekreācijai. Monitoringa rezultāti (ūdens mikrobioloģijas analīzes) liecina, ka visas veiktās ūdens paraugu analīzes atbilst normatīviem aktiem (2010.gada 6.jūlija MK noteikumi Nr.608 „Noteikumi par peldvietu ūdens monitoringu, kvalitātes nodrošināšanu un prasībām sabiedrības informēšanai”).

Novada ezeriem ir ļoti dažāda kvalitāte - no augstas (piem., Valdis) līdz sliktai. Daudzi novada ezeri savulaik tikuši piesārņoti ar sadzīves, rūpnieciskiem vai fermu notekūdeņiem, arī ar noplūdēm no lauksaimniecības zemēm, kā arī negatīvi ietekmēti citos veidos (ūdens līmeņa pazemināšana u.c.). Kaut arī piesārņošana ar notekūdeņiem daudzviet ir pārtraukta, šī piesārņojošā darbība ezerus ir ietekmējusi neatgriezeniski - augstu kvalitāti atjaunot vairs nav iespējams, labas kvalitātes atjaunošana teorētiski ir iespējama, bet prasa lielus ieguldījumus.

Atpūtas infrastruktūras izveidei ir piemēroti labas vai vidējas kvalitātes ezeri - eitrofie ezeri ar stabilu ekosistēmu. Tīros augstas kvalitātes ezerus, it īpaši, ja tie atbilst kādam no Latvijas īpaši aizsargājamiem biotopiem, piemēram, mezotrofo Valdi, jāsargā no jebkura veida antropogēnās ietekmes, t.sk., no infrastruktūras izveides lielāka atpūtnieku skaita piesaistīšanai.

Tā kā atsevišķus novada ezerus joprojām piesārņo gan neattīrīti, gan dažādā pakāpē attīrīti notekūdeņi, svarīgi ir atrast citus risinājumus notekūdeņu apsaimniekošanai, lai pārtrauktu ezeru kvalitātes pasliktināšanu.

Galvenais uzdevums ir nepieļaut jaunas ezerus piesārņojošas saimnieciskās darbības (attīrītu vai neattīrītu notekūdeņu iepludināšana, akvakultūras), kā arī prasīt izstrādāt alternatīvus risinājumus tām plānotajām darbībām, kas veicinātu barības vielu ieplūdi ezeros vai neatgriezeniski izmainītu ezeru krastu ainavu (krastu apbūve, reljefa izmainīšana).

Rekreācijai, zivkopībai utml. ieteicams izmantot mākslīgās ūdenstilpes. Mākslīgajām ūdenstilpēm nav iespējama augsta kvalitāte, tāpēc tās nav iespējams sabojāt (izņēmums - karjeru ūdenstilpnes). Savukārt piesārņošanas gadījumā mākslīgās ūdenstilpēs ir daudz vienkāršāk restaurēt labu kvalitāti.

Teritorijas plānojuma grozījumi neparedz peldvietu izveidošanu novadā, līdz ar to Vides pārskatā šis jautājums netiek skatīts un analizēts.

• Pazemes ūdeņi

Pazemes ūdeņu dabiskā aizsargātība ir tieši atkarīga no zemes virspusē esošo iežu litoloģiskajām īpašībām, viendabības un biežuma. Likumsakarīgi, ka labāk aizsargātas no virszemes piesārņojuma ir teritorijas, kurās ir izplatīti mālainie ieži. Savukārt, vietās, kurās dominē smilšaini nogulumi ir uzskatāmas par iespējamām pazemes ūdens piesārņojuma paaugstināta riska teritorijām. Ļoti būtiska loma pazemes ūdeņu un gruntsūdeņu piesārņojuma izcelsmē ir antropogēnai (vai cilvēka radītai) darbībai.

Tautsaimniecībā pamatā tiek izmantota pirmā – aktīvas ūdens apmaiņas zona. Šajā zonā tiek ierīkoti gandrīz visi centralizētās un individuālās ūdensapgādes urbumi. Viensētās, savukārt ar reti izņemumiem tiek ierīkotas grodu akas vai iedzītās spices un šeit izmanto visvājāk no virszemes piesārņojuma aizsargātos gruntsūdeņus.

Valkas novadā gruntsūdeņi ir vairāk vai mazāk piesārņoti ap jebkuru bijušo sadzīves un rūpniecisko atkritumu izgāztuvi. Savukārt, spiedienūdeņus jeb artēziskos ūdeņus (zemāk esošie un no gruntsūdeņu horizontiem hidrauliski norobežotie horizonti) klāj vāji caurlaidīgie nogulumi, tādēļ tie ir daudz labāk aizsargāti no virszemes piesārņojuma. Spiedienūdeņus iespējams piesārņot caur ierīkotajiem urbumiem, pie nosacījuma, ja neievēro noteiktās aizsargjoslas, kā arī urbumu aizsardzības nosacījumus.

Centralizētās ūdensapgādes vajadzībām Valkas novadā pārsvarā izmanto vidus un augšdevona Arukilas – Amatas ūdens horizontu kompleksu. Šos artēziskos ūdens horizontus teritorijas lielākajā daļā klāj vāji caurlaidīgi, pārsvarā 15-25 m biezi glacigēnie nogulumi (mālsmilts un smilšmāls), līdz ar to spiedienūdeņi kopumā ir samērā labi aizsargāti no virszemes piesārņojuma, īpaši, iecirkņos ar augšupejošu pazemes ūdeņu plūsmu. Paaugstināta piesārņojuma riskam var pielīdzināt teritorijas ap ūdens ņemšanas vietām.

Valkas novadā ir 11 nozīmīgi artēziskie urbumi, kurus pašvaldība izmanto ūdensapgādei.

Detalizētāka informācija par novada apdzīvoto vietu nodrošinājumu ar centralizēto ūdensapgādi un sadzīves notekūdeņu attīrīšanu ir jau iepriekš (2017.gadā) sniegta

Valkas novada teritorijas plānojuma Vides pārskatā, līdz ar to šajā teritorijas plānojuma grozījumu Vides pārskatā tas vēlreiz netiek atkārtots un dublēts.

Teritorijas plānojuma grozījumi nav saistīti ar piesārņotajiem gruntsūdeņiem bijušajā Valkas pilsētas sadzīves atkritumu izgāztuves teritorijā. Šis piesārņojums ir radies vēsturiski kad darbojās izgāztuve. Tagad šī izgāztuve ir rekultivēta atbilstoši mūsdienu vides prasībām un izgāztuves teritorijā nekāda būvniecība netiek plānota.

4.2.3. Derīgie izrakteņi

Valkas novada teritorija nav bagāta ar derīgajiem izrakteņiem, tomēr vērojama salīdzinoši liela izrakteņu daudzveidība. Novada teritorijā izvietotas gan māla, gan smilts un smilts-grants atradnes, kā arī kvarca smilts iegulas. Kvarca smilts un dolomīta iegulas saistītas ar devona nogulumiem, savukārt māla, smilts un smilts-grants atradnes - ar kvartāra nogulumiem.

Valkas novadā ir iespējama kūdras ieguve. Daļā ezeru konstatētas arī sapropeļa iegulas. Arī šie derīgie izrakteņi izgulsnējušies kvartāra periodā, turklāt to veidošanās vēl joprojām turpinās.

Pēc Ministru kabineta 2012. gada 21. augusta noteikumiem Nr. 570 „Derīgo izrakteņu ieguves kārtība” derīgo izrakteņu krājumu izpētei, ieguvei un uzskaitē tiek piemērota derīgo izrakteņu krājumu klasifikācija, kas nosaka vienotas prasības to iedalīšanai kategorijās atbilstoši ģeoloģiskās izpētes detalizācijai.

Atbilstoši likumam “Par zemes dzīlēm” Valkas novadā līdz šim nav noteiktas (izdalītas) valsts nozīmes derīgo izrakteņu atradnes.

Novada teritorijā ir novada nozīmes derīgo izrakteņu – smilts, smilts-grants un smilts, māla, kūdras – ieguves un atradņu areāli.

Kopumā Valkas novadā ir sekojoši derīgo izrakteņu A kategorijas apjomi:

- Smilts-grants krājumu kopējais apjoms (tūkst.m³) – 3600;
- Kvarca smilts prognozēto resursu laukumā aplēsts 647,06 milj.m³ resursu;
- Kūdras krājumu kopējais apjoms (tūkst.m³) – 106946;
- Māla krājumu kopējais apjoms (milj.m³) – 1418;
- Sapropeļa krājumu kopējais apjoms (tūkst.m³) – 9013.

4.2.3.1. Smilts un grants

Smilts-grants maisījumam ir ļoti liela saimnieciska nozīme un Latvijas zemes dzīlēs tas ir visplašāk sastopamais derīgais izraktenis, kuru veido vairāk vai mazāk noapaļotas iežu atlūzu un minerālu graudiņu sakopojums. Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas aģentūras datu bāzē “Būvmateriālu izejvielu atradnes” atrodami dati par 15 smilts-grants un smilts atradnēm Valkas novada teritorijā. Kopējie smilts-grants un smilts krājumi Valkas novadā ir 3600 tūkst.m³ A kategorijas smilts-grants un smilts. Jāatzīmē, ka daļai izpētīto atradņu nav zināmi dati par pašreizējo krājumu stāvokli, jo līdz 1998.gadam krājumu ieguves uzskaitē tika veikta tikai atradnēs, kuru krājumu apjomi bija ievērojami. Precizēti dati par krājumu atlikumiem pieejami tikai atradnēm, kurās pēc 1998.gada notikusi derīgo izrakteņu ieguve. Vēl jāatzīmē, ka nevienā no minētajām 15 atradnēm krājumu apjoms nepārsniedz 1 milj.m³, lielākais krājumu apjomi ir 698,0 tūkst. m³, bet pārējās tie ir vēl salīdzinoši nelielāki.

Pēc krājumu apjoma lielākā smilts atradne Valkas novadā ir **Pentsils**, kura izvietota Ērgemes pagastā. Atradnē derīgo slāni veido fluvioglaciāla smilts, kurā grants graudu (frakcija >5 mm) piejaukums sasniedz no 0-8,6 %. Atradne pētīta 1984.gadā, kad 10,8 ha platībā aprēķināti 698 tūkst.m³ A krājumi. Atradnes derīgo izrakteņu iespējams izmantot ceļu būvē. Derīgā slāņa biezums atradnē ir 1,8-18,1 m, vidējais biezums – 9,8 m. Segkārtu atradnē veido tikai augsne, ar biezumu līdz 0,1 m.

Novada smilts un smilts - grants atradnes pārsvarā ir nelielas. To iegūtie materiāli tiek izmantoti ceļu uzturēšanai un remontam.

Plānošanas dokumenta Rīcību investīciju plānā ir paredzēta darbība: smilts – grants karjeru izpēte, ja to pieprasīs potenciālo karjeru īpašnieki norādot konkrētu zemes gabalu atrašanās vietu un platību. Tikai pēc izpētes darbu veikšanas var tikt lemts jautājums par kāda jauna karjera izveidi, vispirms to iestrādājot Teritorijas plānojumā un ieceri nododot sabiedriskai apspriešanai.

Tikai tad būs iespējams izvērtēt plānotās karjera izveides ietekmi uz vidi. Saskaņā ar normatīvo aktu norādījumiem, izpētes darbu veikšanai vides novērtējums netiek prasīts.

Derīgo izrakteņu ieguves un atradņu teritorijas izdalītas, lai rezervētu tās derīgo izrakteņu ieguvei, ja tas nav pretrunā ar dabas aizsardzības, aizsargjoslu un kultūras pieminekļu aizsardzības likumdošanu.

5.Plānošanas dokumenta īstenošanas būtiskās ietekmes uz vidi novērtējums

5.1.Plānošanas dokumenta grozījumu pamatojums, tajā iekļautie risinājumi

Valkas novada teritorijas plānojuma grozījumu izstrādes mērķis ir:

- Veikt teritorijas funkcionālā zonējuma grozījumus atsevišķos īpašumos/teritorijās ar mērķi integrēt spēkā esošos lokālplānojumus teritorijas plānojumā, paredzēt citu atļauto izmantošanu atsevišķos zemes gabalos, saskaņā ar zemes īpašnieku iesniegumiem vai Valkas novada domes attīstības lietu komitejas priekšlikumiem, ja tas nav pretrunā Valkas novada ilgtspējīgās attīstības stratēģijai;

- Aktualizēt apgrūtinātās teritorijas un objektus (aizsargjoslas, objektus ap kuriem nosaka aizsargjoslas. Īpaši aizsargājamās dabas teritorijas u.c.);

- Precizēt un novērst nepilnības Teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumos.

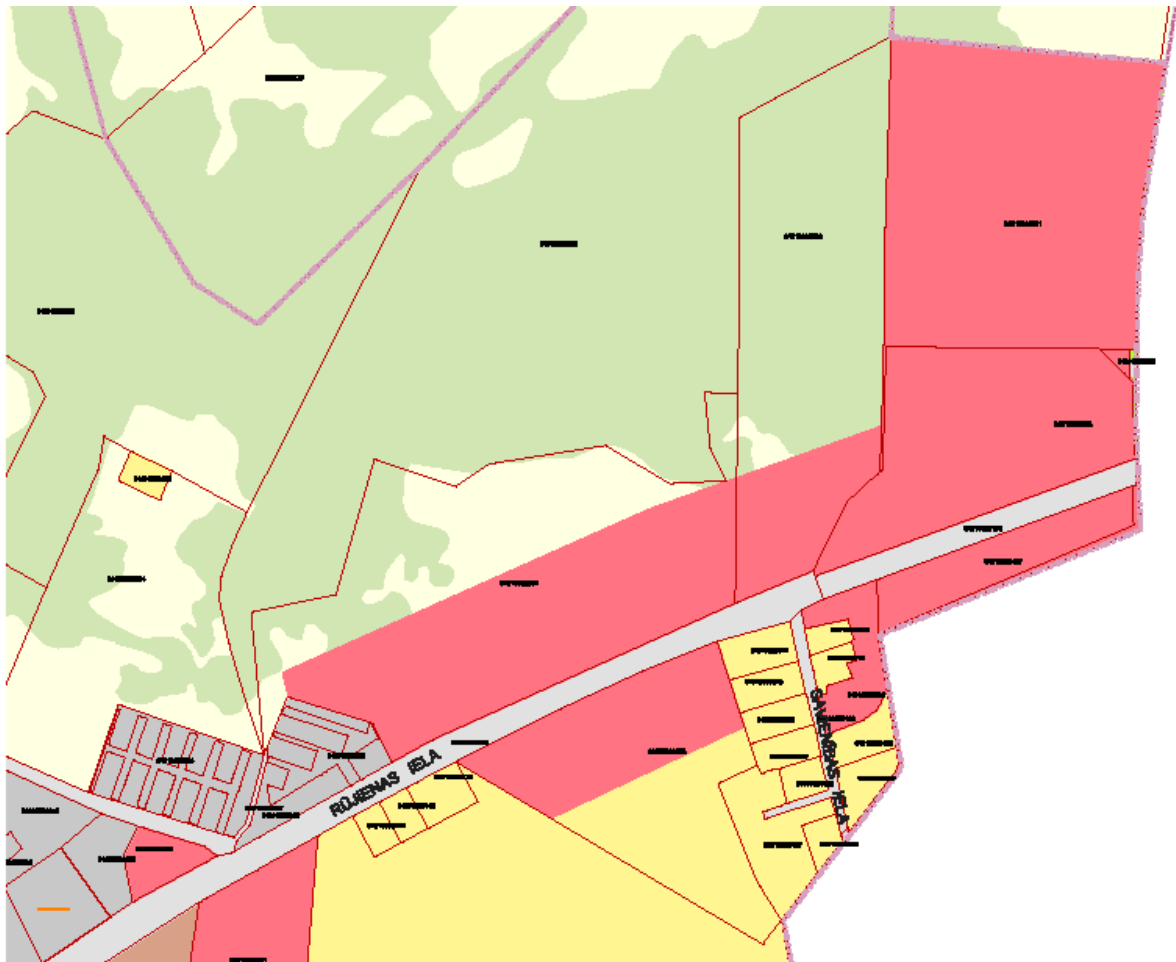
Risinājumi

Teritorijas plānojuma grozījumu pamatojums un galvenie risinājumi pēc satura ir šādi:

1. Publiskās apbūves teritorijas izveidošana Valkas pilsētā pie Rūjienas ielas, tirdzniecības un pakalpojumu objektu plānotai izbūvei;

VIDES PĀRSKATS

Valkas novada teritorijas plānojuma grozījumiem

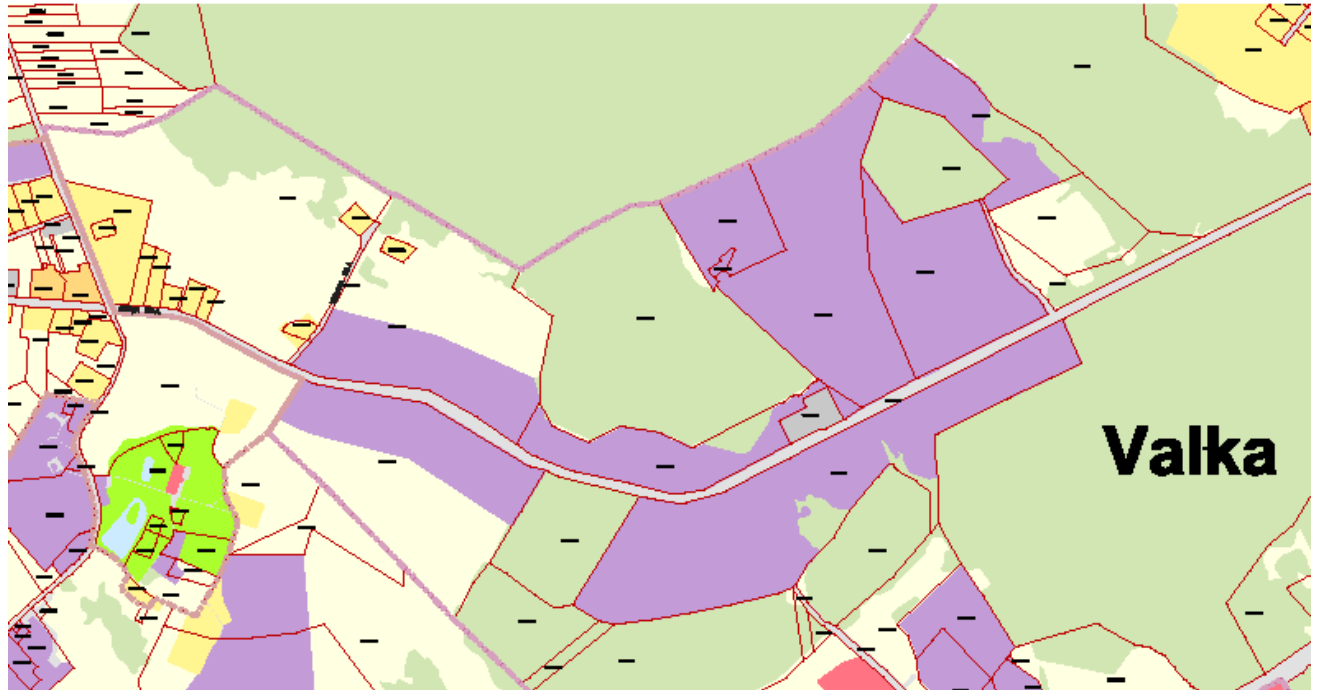
1.attēls. Publiskās apbūves teritorijas (P) Valkā, pie Rūjienas ielas.

Teritorija tiek paredzēta veikalu, kafējnīcu un citu tamlīdzīgu sabiedrisko objektu būvniecībai perspektīvā. Vietas izvēle pamatojama ar to, ka teritorija atrodas tranzītleļa malā, ar intensīvu tūristu un viesu no Igaunijas plūsmu.

2. Rūpniecības apbūves teritorijas izveidošana Valkas pilsētā pie Raiņa ielas un pie Vienības gatves;

VIDES PĀRSKATS

Valkas novada teritorijas plānojuma grozījumiem

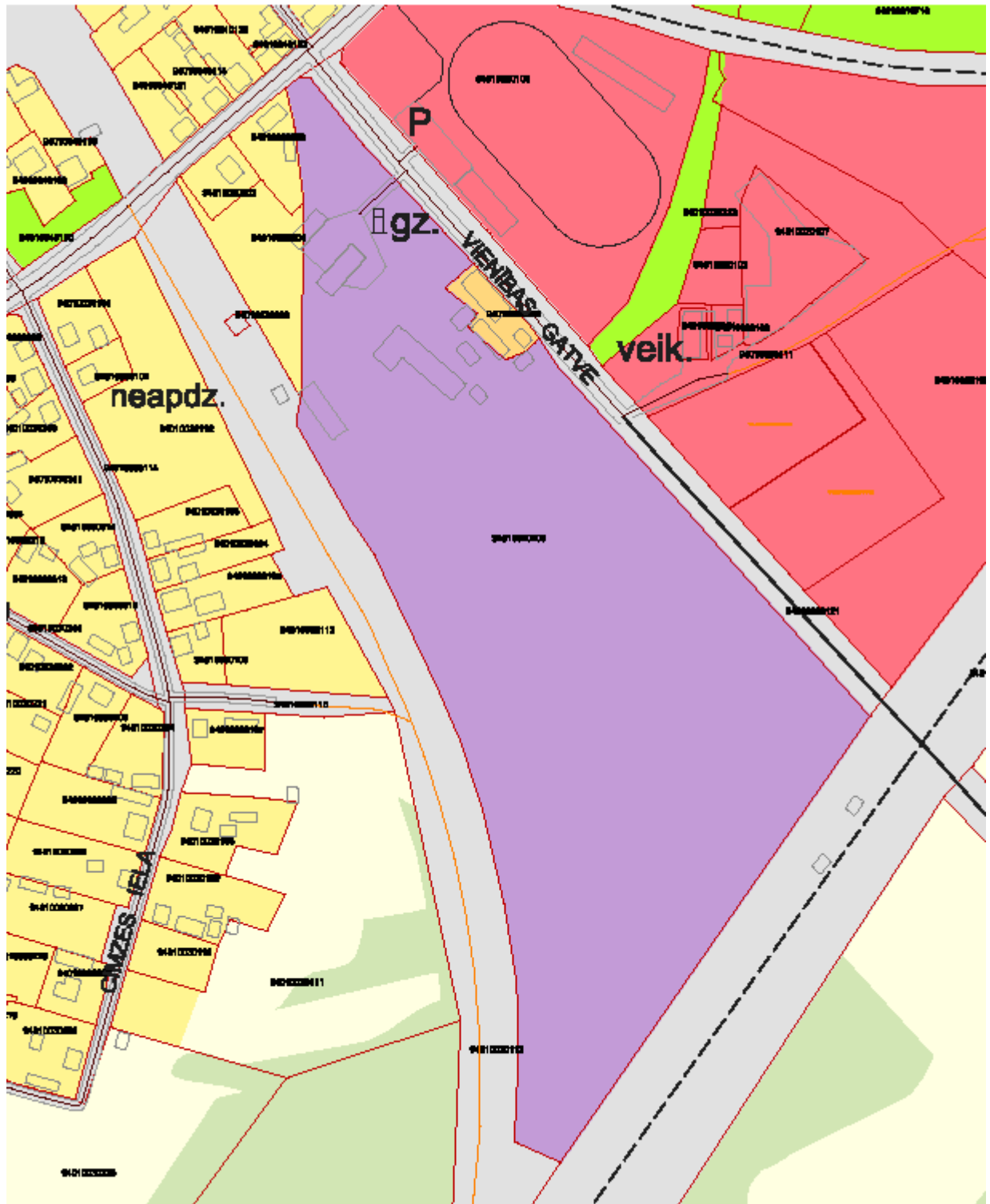
2.attēls. Rūpnieciskās apbūves teritorijas (R) Valkā, pie Raiņa ielas.

Rūpnieciskās apbūves teritorija tiek veidota, lai rezervētu zemes ražošanas objektu būvniecībai perspektīvā, kā arī perspektīvai saules elektrostacijas būvniecībai.

Vietas izvēle pamatojama ar to, ka teritorija atrodas pilsētas nomalē, ielas malā, ar mazu apdzīvojumu un mazu apbūvi, bet tajā pat laikā tuvumā atrodas 110kV elektrolīnijas transformatoru apakšstacija.

VIDES PĀRSKATS

Valkas novada teritorijas plānojuma grozījumiem

3.attēls. Rūpnieciskās apbūves teritorijas (R2) Valkā, pie Vienības gatves.

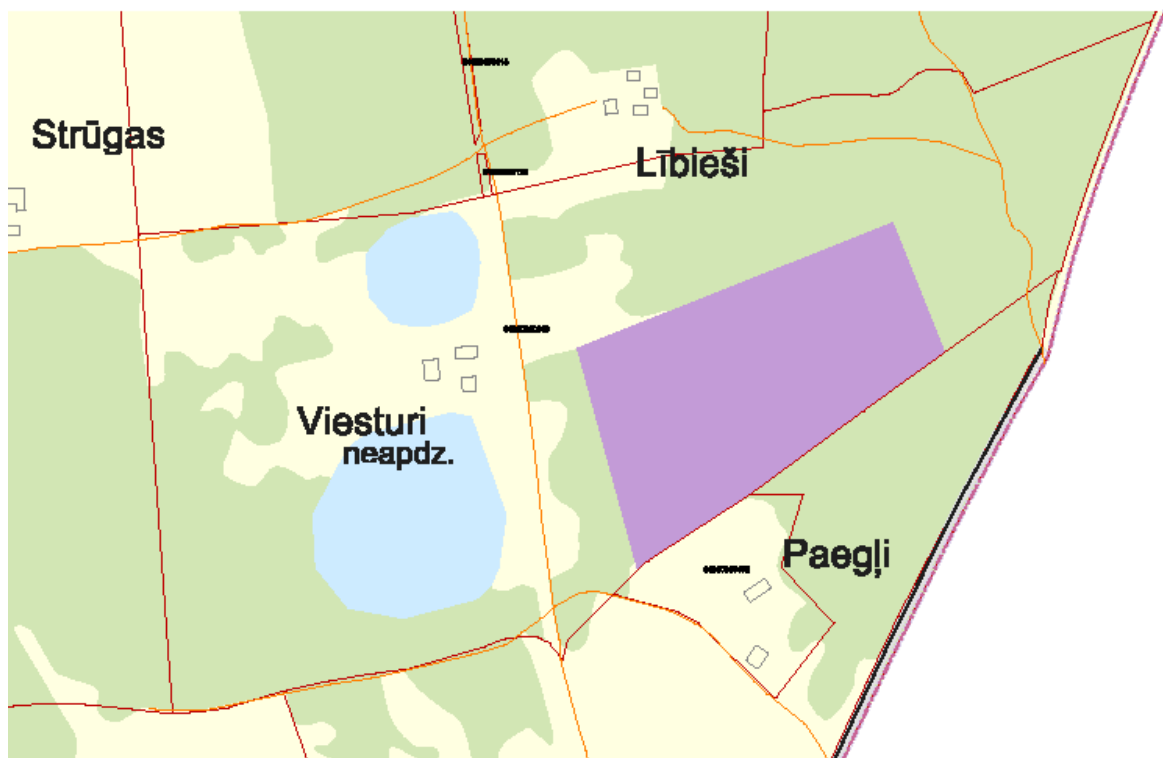
Teritorijā paredzēts izveidot graudu pārkraušanas, pirmapstrādes un uzglabāšanas uzņēmumu, izvietojot tajā graudu uzglabāšanas silosus, torņus, kā arī agregātus graudu iekraušanai dzelzceļa vagonos.

VIDES PĀRSKATS

Valkas novada teritorijas plānojuma grozījumiem

Vietas izvēle pamatojama ar uzņēmuma vēlmi šajā vietā būvēt graudu uzglabāšanas un pārkraušanas punktu, teritorija atrodas pie dzelzceļa un autoceļa Valka-Smiltene malā.

3. Rūpniecības apbūves teritoriju izveidošana Valkas pagastā, plānotai derīgo izrakteņu ieguvei, saskaņā ar zemes īpašnieku iesniegumiem; Teritorijas tiek rezervētas plānotai derīgo izrakteņu ieguvei perspektīvā.

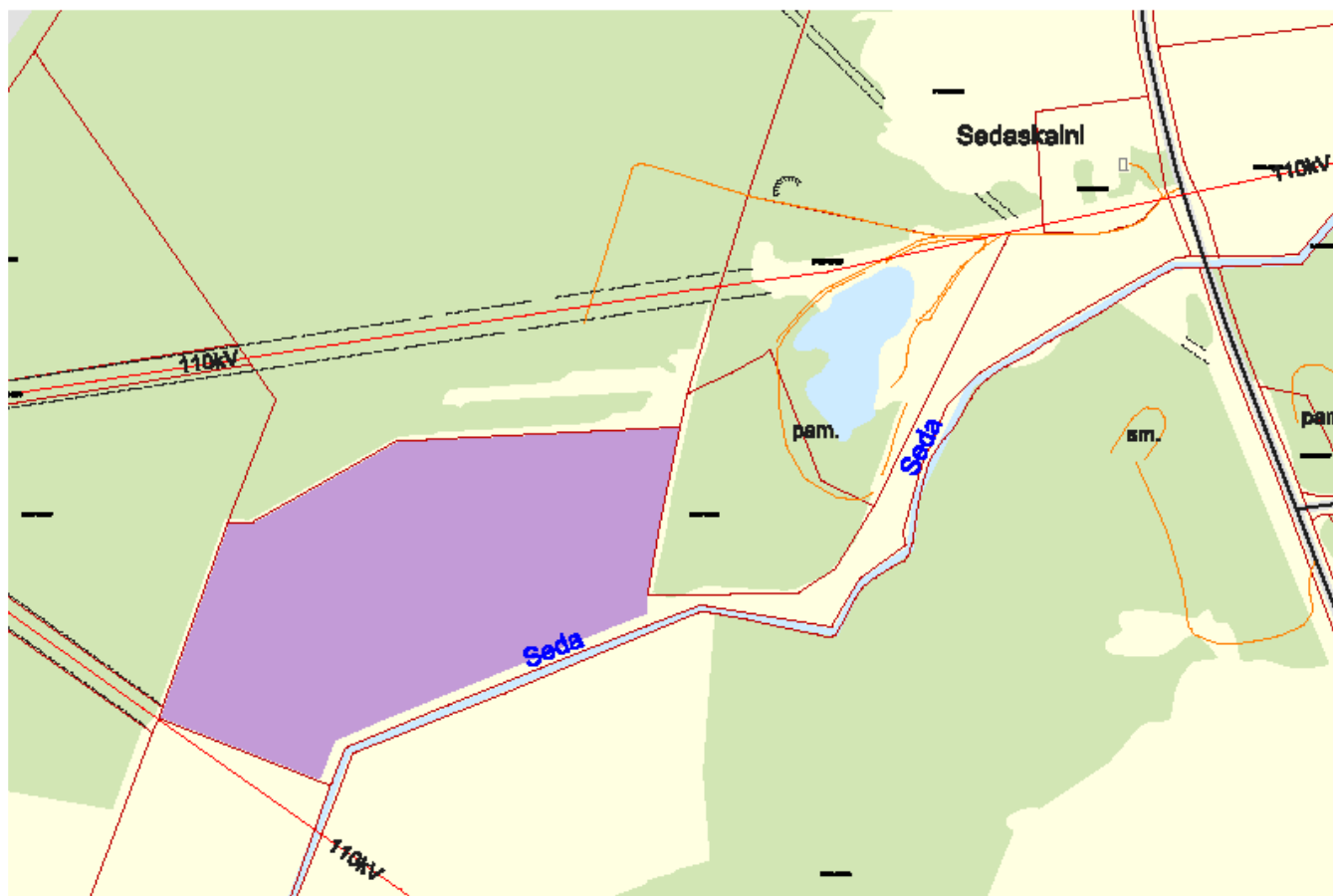

4.attēls. Rūpnieciskās apbūves teritorija (R1) derīgo izrakteņu ieguvei Valkas pagasta "Viesturi"

Teritorija aptuveni 4 ha platībā paredzēta plānotai smilts ieguvei.

VIDES PĀRSKATS

Valkas novada teritorijas plānojuma grozījumiem

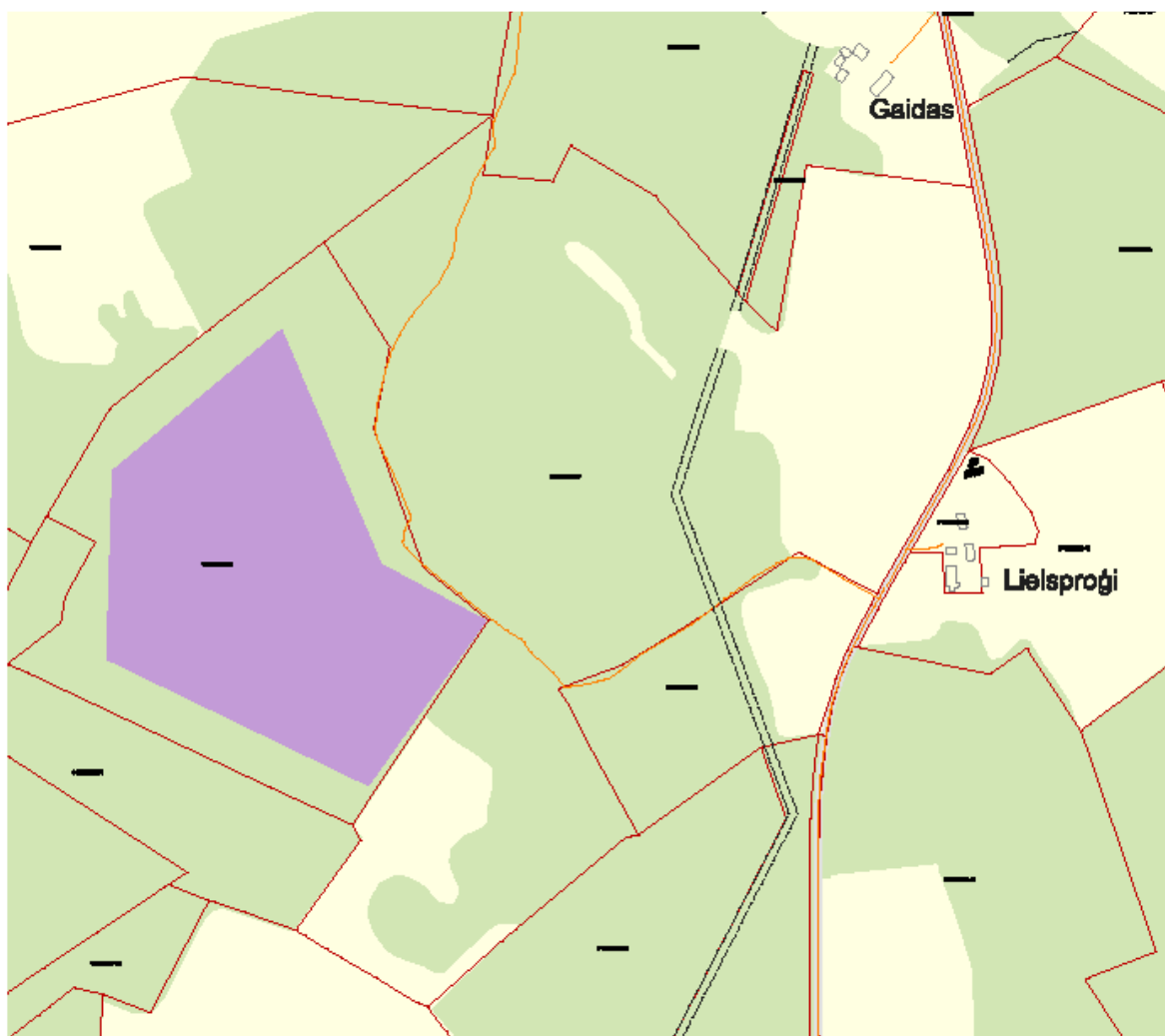

5.attēls. Rūpnieciskās apbūves teritorija (R1) derīgo izrakteņu ieguvei Valkas pagasta zemes gabalā ar kadastra apzīmējumu 94880100262

Teritorija aptuveni 14 ha platībā paredzēta plānotai smilts, grants ieguvei perspektīvā.

VIDES PĀRSKATS

Valkas novada teritorijas plānojuma grozījumiem

6.attēls. Rūpnieciskās apbūves teritorija (R1) derīgo izrakteņu ieguvei Valkas pagasta zemes gabalā ar kadastra apzīmējumu 94880030081

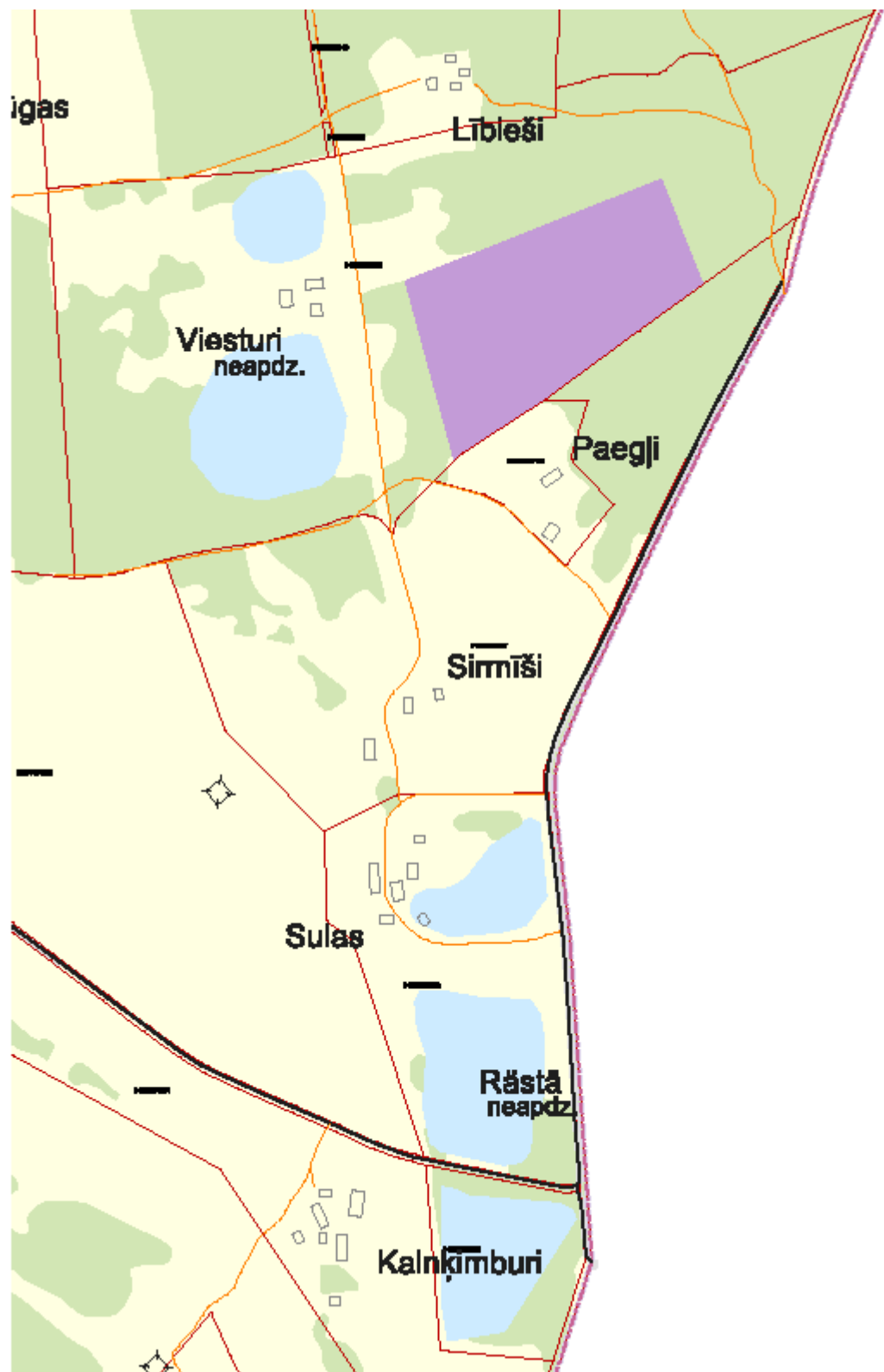
Teritorija aptuveni 12 ha platībā paredzēta plānotai smilts, grants ieguvei perspektīvā.

VIDES PĀRSKATS

Valkas novada teritorijas plānojuma grozījumiem

4. Ūdeņu teritoriju izveidošana, plānotai dīķu ierīkošanai, saskaņā ar zemes īpašnieku iesniegumiem.

VIDES PĀRSKATS
Valkas novada teritorijas plānojuma grozījumiem

7.attēls. Ūdeņu teritorijas (Ū) Valkas pagasta zemes gabalos ar kadastra apzīmējumiem 94880050009; 94880050010; 94880050069

Ūdeņu teritorijas paredzēts izmantot rekreācijai. Plānotie dīķi ir platībā no 0,6 ha līdz 1,8 ha.

Funkcionālā zonējuma izstrāde balstīta uz Vispārīgajiem teritorijas plānošanas, izmantošanas un apbūves noteikumiem, izvērtējot spēkā esošo teritorijas plānojumu, lokālpilānojumus, plānotās (atļautās) izmantošanas nosacījumus.

Lai nodrošinātu spēkā esošā regulējuma iestrādi teritorijas plānojuma grozījumos un lai saglabātu teritorijas ar atšķirīgiem plānotās (atļautās) izmantošanas nosacījumiem vienas funkcionālās zonas robežās, ja nepieciešams, funkcionālajās zonās izdalītas apakšzonas ar atšķirīgiem izmantošanas noteikumiem, apzīmējot tās ar funkcionālā zonējuma indeksu.

Teritorijas plānojuma grozījumi nemaina spēkā esošajā teritorijas plānojumā noteikto papildizmantosānu lauksaimniecības teritorijās un meža teritorijās – derīgo izrakteņu ieguvu. Tāda ir jau noteikta spēkā esošajā teritorijas plānojumā un tam tika veikts arī ietekmes uz vidi novērtējums. Šāda papildizmantosāna ir atļauta ar MK noteikumiem Nr.240 "Vispārīgie teritorijas plānošanas, izmantošanas un apbūves noteikumi" 53.3. un 56.2.2. punktiem. Kā arī Valkas novadā nav tik daudz derīgo izrakteņu, lai notiktu mežu sadrumstalošana un cita negatīva ietekme būtiskos apmēros. Līdz šim tas nav noticis un nekas neliecina, ka var notikt turpmāk. Kā arī teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumos ir uzlikts ierobežojums, ka ieguvu var veikt līdz 10 ha platībā, nemainot funkcionālo zonējumu, lielākām platībām jāizstrādā lokālpilānojums.

5.2.Plānošanas dokumenta ieviešanas būtiskās ietekmes uz vidi vērtējums

Šajā nodaļā sniegts Valkas novada teritorijas plānojuma grozījumu īstenošanas būtiskās ietekmes vērtējums gan kopumā uz novada teritoriju, gan attiecībā uz identificētajiem būtiskās ietekmes aspektiem – dabas resursu racionāla izmantošana, vides kvalitātes saglabāšana un uzlabošana, kā arī dabas teritoriju saglabāšana un uzlabošana, izvērtējot noteikto plānoto (atļauto) izmantošanu funkcionālajās zonās, tās ieviešanas sagaidāmo ietekmi, salīdzinot ar līdz šim plānoto un esošo teritoriju izmantošanu. Konkrētu ietekmju aprakstā sniegts ietekmju novērtējums, norādot pozitīvās, negatīvās, neitrālās, tiešās, netiešās, ilgtermiņa un īstermiņa ietekmes, kā arī sagaidāmās ietekmju mijiedarbības.

Ar tiešajām ietekmēm tiek saprastas tādas ietekmes, kuras uz apkārtējo vidi iedarbojas tieši un nepastarpināti. Ar netiešajām ietekmēm tiek saprastas tādas ietekmes, kuras, mijiedarbojoties ar vidi, pastarpināti rada izmaiņas apkārtējā vidē. Ar pozitīvajām ietekmēm tiek saprastas ietekmes, kas vērstas uz vides kvalitātes uzlabošānu, slodzes uz apkārtējo vidi mazināšanu un ierobežošanu, dabas resursu stāvokļa uzlabošānu vai vairošanu. Ar negatīvajām ietekmēm tiek saprastas ietekmes, kuras var izraisīt dabas teritoriju, ainavu, vides kvalitātes saglabāšanas un aizsardzības pasliktināšanu, slodzes uz vidi palielināšanu, dabas resursu stāvokļa pasliktināšanu. Ar neitrālajām ietekmēm tiek saprastas nebūtiskas izmaiņas dabas teritoriju platībās vai kvalitātē, ainavas struktūrās, vides kvalitātes rādītājos, slodzē uz apkārtējo vidi. Īslaicīgās ietekmes ir ietekmes, kuras izpaužas darbības (būvdarbi, labiekārtojuma ierīkošana un citas) norises laikā vai īsu laiku pēc darbības. Ilgtermiņa ietekme ir ietekme, kura izpaudīsies teritorijas plānojuma grozījumu ieviešanas laikā un saglabāsies līdz turpmākajiem plānošanas periodiem.

5.2.1.Tiešās ietekmes

TIEŠĀS IETEKMES UZ VIDĪ galvenokārt rada zemes lietojuma veida maiņa, veidojot jaunu publisko, rūpniecisko apbūvi, veicot derīgo izrakteņu ieguvu, atmežošanu u.c. Zemes lietošanas kategorijas maiņa samazina dabas pamatnes platības un palielina piesārņojuma emisiju vidē - ūdenstecēs un ūdenstilpēs,

atmosfēras gaisā, augsnē u.c. Pieaugot mežistrādes apjomiem, var tikt samazināta bioloģiskā daudzveidība un neskartā vide. Derīgo izrakteņu ieguve rada gruntsūdens līmeņa izmaiņas, putekļu un trokšņa piesārņojumu, ūdensobjektu saduļņojumu u.c. negatīvas tiešas ietekmes. Teritorijas plānojumā paredzētās būtiskākās tiešās ietekmes, kas saistītas ar zemes izmantošanas veidu maiņu, ir smilts ieguve Valkas pagastā, publiskās un ražošanas apbūves teritoriju plānošana pašreizējās lauksaimniecības un meža zemēs.

Attīstoties publiskajai apbūvei Valkas pilsētā, tiešo ietekmju slodze var tikt samazināta līdz minimumam, ja tiek sakārtota ielu un ceļu infrastruktūra, nodrošināta efektīva inženierkomunikāciju darbība) un teritoriju apsaimniekošana, veidoti pieslēgumi pie centralizētajām kanalizācijas, ūdensapgādes un siltumapgādes sistēmām, paplašinātas centralizēto ūdenssaimniecību aglomerāciju robežas.

Lai pēc iespējas mazinātu zemes izmantošanas veidu maiņas un konkrētu objektu (publiskās apbūves, ražošanas, derīgo izrakteņu ieguves, inženierkomunikāciju u.c.) tiešās ietekmes uz vides kvalitāti, ļoti svarīgi ir ievērot un kontrolēt TIAN iekļautos aizliegumus, ierobežojumus un nosacījumus dažādu teritoriju izmantošanai un atļautās apbūves, labiekārtojuma veidošanai, nodrošinājumam ar inženierkomunikācijām, kā arī ievērot LV normatīvos aktus. Pirms zemes izmantošanas veidu maiņas rūpīgi jāizvērtē šādas darbības ietekme uz vidi un ainavu tiešā un attālākā tuvumā. Attīstot jaunas ražošanas teritorijas, svarīgi ir ievērot ilgtspējīgas tehnoloģijas (bezatkritumu u.c.), lai novērstu vai pēc iespējas samazinātu piesārņojošo darbību ietekmi uz vidi un cilvēku dzīves kvalitāti, atmosfēras gaisā, virszemes un gruntsūdeņos nonāktu pēc iespējas mazāk piesārņojošo vielu emisiju. Atbildīgajām institūcijām stingri jākontrolē B kategorijas ražošanas uzņēmumu, zemnieku saimniecības, komunālo saimniecību u.c.) darbību, lai tiktu ievērotas izsniegto piesārņojošo darbību atļaujas un vidē netiktu emitētas piesārņojošas vielas. Plānojot ražošanas teritoriju attīstību, jāveic esošo un plānoto inženierkomunikāciju, piebraukšanas iespēju un pieslēguma jaudu analīzi un to plānoto atbilstību konkrētajās vietās, lai iespējami savlaicīgi novērstu problēmsituācijas nākotnē gan notekūdeņu apsaimniekošanas, gan emisijās atmosfēras gaisā, gan citos aspektos.

Teritorijās, kur saskaras ražotāju un iedzīvotāju intereses (Valkas pilsētā pie Vienības gatves, pie Raiņa ielas), jebkurai rūpnieciskajai darbībai un/vai objekta būvniecībai jāveic publiskās apspriešanas procedūra, jāveido zaļās buferzonas. Uzņēmuma darbības radītās emisijas, kas nonāk vidē var būt tikai tik nenozīmīgas, ka tiek ievērotas normatīvajos aktos izvirzītās prasības uz gaisa kvalitāti, virszemes un pazemes ūdeņiem, smakām, trokšņiem un netiek pasliktināta iedzīvotāju dzīves kvalitāte.

Valkas pagastā plānotās teritorijas smilts karjeru ierīkošanai un ekspluatācijai, potenciāli var radīt tiešu nelabvēlīgi ietekmi uz vidi. Iespējama arī cita veida nelabvēlīgā ietekme (trokšņa emisija, avārijas izraisīta naftas produktu vai citu toksisku vielu nonākšana ūdenī u.c.). Atsūknētā ūdens novadīšana dabiskajās ūdenstecēs var izmainīt šo ūdensteču temperatūras režīmu un pH līmeni. Atsūknētā gruntsūdens novadīšanas ietekme ir tieši atkarīga gan no novadāmā ūdens daudzuma, gan tā raksturlielumiem. Būtiski nepieļaut novadāmā ūdens neatbilstību normatīvo aktu prasībām. Tas ļaus pilnībā izvairīties no karjeru ekspluatācijas nelabvēlīgās ietekmes ūdens resursiem. Cita veida (negadījuma izraisīta ūdens piesārņošana u.c.) potenciālo ietekmi pašlaik ir grūti novērtēt.

Publiskās apbūves teritorijas bez centralizētās kanalizācijas nodrošinājuma rada tiešu slodzi uz ūdensobjektu kvalitāti. Tāpēc tiešās ietekmes uz vidi samazināšanai būtu jāuzlabo centralizēto notekūdeņu savākšanas sistēmu darbības efektivitāte, jānodrošina faktisko pieslēgumu izveide un jāveic tīklu paplašināšana. Nav pieļaujama jaunu blīvu apbūves teritoriju attīstība pirms nav sakārtota tehniskā

infrastruktūra un nodrošināti pieslēgumi pie centralizētajiem tīkliem, kas nodrošina mājāsaimniecību piesārņojuma nonākšanu vidē upēs, ezeros un citās ūdenstilpēs, meliorācijas novadgrāvjos, gruntī u.c. Nodrošinot efektīvu notekūdeņu savākšanu, priekšattīrīšanu un attīrīšanu, piesārņoto vietu sanāciju, saimnieciskajā darbībā izmantojot videi draudzīgas metodes, nepieļaujot neattīrītu sadzīves notekūdeņu iepludināšanu vaļējās ūdenskrātuvēs, ezeros, upēs, meliorācijas grāvjos, dīķos, kā arī to iesūcināšanu gruntī, tiešās ietekmes uz vidi tiks būtiski samazinātas. Pozitīvu tiešu ietekmi uz ūdensobjektu kvalitāti, tās īstenošanas rezultātā, sniegs TIAN iekļautā norma par pieslēgumu veidošanu esošajai un plānotajai apbūvei pie centralizētajiem tīkliem, pašvaldības ūdenssaimniecības, atkritumu saimniecības u.c. turpmāka attīstība un modernizācija, tūrisma un atpūtas vietu labiekārtošana, sabiedrības vides apziņas paaugstināšana u.c. TIAN ietverti aizliegumi, ierobežojumi un nosacījumi teritoriju izmantošanai, atļautajai apbūvei un labiekārtojuma veidošanai. Rūpīgi ievērojot un kontrolējot noteikumus, Pašvaldība pēc iespējas mazinās zemes izmantošanas veidu maiņas un konkrētu objektu tiešās ietekmes uz vidi.

Saimnieciskās aktivitātes palielināšanās varētu veicināt notekūdens un atkritumu daudzuma palielināšanos, līdz ar to ietekmējot vides kvalitāti.

Jaunas aktivitātes rada jaunas iespējas sabiedrībai, paaugstina nodarbinātību un ienākumus.

Tiešā ietekme, derīgo izrakteņu ieguvē plānotajās jaunajās ieguves vietās, izpaudīsies, iznīcinot derīgās augsnes slāni un veģetāciju karjera izvaidošanas laikā. Tiks ietekmēta arī ainava tuvākajā un apkārtējā teritorijā. Būs arī putekļi un troksnis, kas radīsies materiāla ieguves un transportēšanas laikā. Detalizētāku tiešo ietekmi varēs noteikt tikai veicot plānotās darbības sākotnējo ietekmi uz vidi novērtējumu, kad būs konkrēti zināmas izmantotās tehnoloģijas derīgo izrakteņu ieguvē, ieguves apjomi, dziļumi. Šajā stadijā (teritorijas plānošanas dokumenta) to detalizētāk nevar noteikt.

Publisko teritoriju izveidošana pie Rūjienas ielas Valkā arī samazinās derīgās augsnes slāni un veģetāciju. Tas pats sakāms par plānotajām rūpnieciskās apbūves teritorijām Valkā pie Raiņa ielas un Vienības gatves. Tāpat arī tiks izmainīta ainava šajās teritorijās. Pieaugs satiksmes intensitāte Vienības gatvē, jo tiks pievesti graudi ar autotransportu.

Ražošanas teritorijās pie Raiņa ielas dotajā stadijā nav iespējams noteikt detalizētu ietekmi, jo teritorijas tiek tikai rezervētas kā iespējamā vieta ražošanas objektu izvietojumam perspektīvā. Kad būs zināmi kādi konkrēti ražošanas procesi tur tiek plānoti, būs jāveic plānotās darbības sākotnējais ietekmes uz vidi novērtējums, ja to nosaka likums "Par ietekmi uz vidi" konkrētam ražošanas veidam.

Plānotā dīķu ierīkošana arī izmainīs ainavu.

5.2. Netiešās ietekmes

NETIEŠĀS IETEKMES UZ VIDĪ veidojas savstarpēji, iedarbojoties videi un tiešajām ietekmēm. Attīstoties publiskajiem palpojumiem (veikaliem, kafejnīcām u.c.), tūrisma un palielinoties tūristu skaitam, var pieaugt gan antropogēnā slodze uz vidi, gan veicināta apkārtējās vides sakopšana. Pārdomāta un sakārtota publisko pakalpojumu, tūrisma un atpūtas infrastruktūra samazinātu negatīvo ietekmi uz vidi. Veicot zemes lietošanas kategoriju maiņu, izbūvējot jaunus objektus - publisko apbūvi, ražošanas objektus, iegūstot derīgos izrakteņus, tiek samazinātas dabas pamatnes un savvaļas sugu dzīvotņu platības. Svarīgi pievērst uzmanību, ja apbūves un ražošanas paplašināšana notiek īpaši aizsargājamo dabas teritoriju tuvumā (ar augstu bioloģisko vērtību). Lai pēc iespējas mazinātu netiešo ietekmi uz plānoto ieguves karjeru tuvumā konstatētajiem aizsargājamiem biotopiem, būtiski ir ievērot TIAN iekļautos pasākumus

(noteikumus), biotopu saglabāšanai. Būvniecības procesā un derīgo izrakteņu ieguves procesā radītās zemes vibrācijas, troksnis un putekļu piesārņojums var ietekmēt jūtīgu sugu dzīvotnes. Paplašinoties saimnieciskajai darbībai, vide var tikt netieši ietekmēta. Būtiski ir veikt vides izglītības pasākumus, pozitīvo pašvaldības reklāmu par labajiem darbiem vides jomā un citus sabiedrību informējošus pasākumus, lai veicinātu iedzīvotāju zaļo domāšanu un motivāciju saudzēt vidi, pieslēgties centralizētajiem ūdensapgādes un kanalizācijas tīkliem, kur tas iespējams. Nepārsniedzot trokšņa, gaisa un virszemes ūdeņu robežvērtības, netiešās ietekmes neatstāj nozīmīgas sekas uz vidi.

Iedzīvotāju skaita pieaugums, *kuru varētu veicināt* papildus darbavietu rašanās, tirdzniecības un tūrisma pakalpojumu piedāvājums, kā arī sakārtotā infrastruktūra, var atstāt netiešu ietekmi uz vidi. Iedzīvotāju skaita palielināšanās un saimnieciskās darbības aktivizēšanās varētu radīt iemeslu jau iepriekš aplūkotajām tiešajām vides problēmām, ja netiek nodrošināta atbilstoša vides infrastruktūra.

Attīstoties rūpnieciskajai ražošanai, derīgo izrakteņu ieguvei un pieaugot komercapbūvei, paredzama satiksmes intensitātes palielināšanās, līdz ar to iespējama gaisa kvalitātes pasliktināšanās pieguļošajās teritorijās, troksnis. Problēmu var mazināt augstvērtīgi ielu un pieguļošo teritoriju apstādījumi, kas tiktu paredzēti ražošanas un publisko objektu celtniecības projektos. Precīza vides ietekmes apjoma noteikšana saistībā ar gaisa emisiju, ko radīs ieguves rūpniecība un plānotās rūpnieciskās ražošanas teritorijas, šajā plānošanas stadijā nav iespējama, jo aprēķinu veikšanai nepieciešama tehnoloģiski precīza informācija un dati. Pieejamās informācijas apjomos, izvērtējot iespējamos riskus un draudus, uzskatāms, ka gaisa emisiju aprēķini teritorijas plānojuma grozījumu izstrādes kontekstā nav nepieciešami.

Tirdzniecības un tūrisma pakalpojumu piesaiste pilsētai piesaistīs arī plašas tūristu masas, kas netieši ietekmēs vides kvalitāti- palielināsies resursi patēriņš, pieaugs piesārņojuma daudzums un saražoto atkritumu daudzums.

Uzņēmējdarbības aktivizēšanās un paplašināšanās palielina slodzi uz vidi gadījumos, kad tiek radīti jauni atkritumu veidi, palielinās atkritumu daudzums, palielinās notekūdens daudzums, trokšņi, smakas un intensīvi tiek izmantoti dabas resursi.

5.3.Īslaicīgas ietekmes

Par **īslaicīgās ietekmes** darbībām var uzskatīt visu veidu pakārtotās un saistītās darbības, kas rada relatīvi īslaicīgu ietekmi uz vidi.

Pie šāda veida ietekmēm var uzskaitīt visa veida būvniecību, objektu rekonstrukciju, transporta infrastruktūras paplašināšanu, dažāda veida komunikāciju ierīkošanai paredzēto būvniecību.

Darbības izraisa relatīvi īslaicīgu traucējumu vidē, un pēc to pabeigšanas nerodas nozīmīgi pēcefekti, ja vien darbības veiktas atbilstoši normatīvo aktu prasībām. Galvenās ietekmes ir zemsedzes bojājumi, troksnis, putekļu emisijas, atkritumu koncentrēšanās.

Galvenās problēmas, kas saistītas ar minētajām darbībām ir troksnis, zemsedzes bojājumi, būvgruži, putekļu emisija. Lielākā daļa šo faktoru tiek likvidēti līdz ar būvniecības darbu beigšanos. Celtniecības un/vai rekonstrukcijas laikā iespējama teritorijas piegružošana ar būvniecības atkritumiem un piesārņošana ar naftas produktiem, bet ekspluatācijas laikā - piegružošana ar sadzīves atkritumiem, piesārņojošo vielu izmešiem. Kā arī jāmin, ka būvdarbu perioda laikā var būt gruntsūdeņu piesārņojums (gadījumā, ja gruntsūdeņi ir tuvu zemes virskārtai), ko rada mašīnu un mehānismu nepareiza izmantošana un degvielas, smērvielu, arī šķidro būvmateriālu (krāsu, laku u.c.) noplūdes zemes virskārtā un iespējama nonākšana gruntsūdeņos. Visu iepriekšminēto objektu būvniecības laikā jākontrolē, lai

piesārņojošās vielas tieši nenonāktu vidē. Par nelielu īslaicīgu ietekmi uz vidi teritorijā var uzskatīt apmeklētāju (viesu un tūristu) skaita sezonālās svārstības, kas rodas pateicoties tūrismam un aktīvajai atpūtai siltajā gada periodā, līdz ar to uzņēmējiem aktīvajā tūrisma sezonā papildus jāizvieto atkritumu savākšanas tvertnes publisko pakalpojumu nodrošināšanas vietās.

5.4. Ilglaicīgās ietekmes

ILGLAICĪGU IETEKMI uz vidi atstāj darbības, kuras saistītas ar zemes lietojuma maiņu no viena zemes lietojuma mērķa uz citu (skatīt arī pie tiešo ietekmju raksturojuma). Ilglaicīgu ietekmi atstāj derīgo izrakteņu karjeru ierīkošana un ekspluatācija, ražošanas teritorijas, blīvas un retinātas apbūves teritorijas, transporta un gājēju ceļi un inženierkomunikācijas.

Attīstoties apbūvei, transporta infrastruktūrai un inženierkomunikācijām, uz vidi var tikt radīta ilglaicīga ietekme. Palielinoties transporta plūsmām, kuru intensitāte ir aktīva noteiktos ceļu posmos, ielās, uz vidi tiek radīta ilgstoša ietekme, ko izraisa autotransporta radītais troksnis, vibrācijas un izplūdes gāzes. Teritorijas plānojuma grozījumos tiek paredzēts veikt meža zemes atmežošanu un lauksaimniecības zemju maiņu uz apbūves zemi, mežos un lauksaimniecības zemēs atļauts veidot derīgo izrakteņu ieguves karjerus. Šādas darbības radīs ilglaicīgu ietekmi uz vidi, veidosies izmaiņas ainavā, ekosistēmās, hidroloģiskajā režīmā un samazināsies lauksaimniecības un meža zemju īpatsvars. Pirms zemes lietošanas kategorijas maiņas atļaujas izsniegšanas, izvērtēt katru plānoto atsevišķo gadījumu un iespējamo ietekmi uz vidi, kā arī ievērot īpaši aizsargājamo dabas teritoriju aizsardzības un izmantošanas noteikumus.

Galveno izmantošanas veidu izmaiņu iespējamā ietekme uz vidi

Jaunveidojamās funkcionālās zonas	Iespējamā ietekme uz vidi	Ieteikumi šo ietekmju uz vidi mazināšanai
Publiskās apbūves teritorijas lauksaimniecības teritoriju vietā	izmaiņas ainavā; pazemes un virszemes ūdeņu piesārņojuma risks; mainās zemes izmantošanas veids; pieaug notekūdeņu daudzums; pieaug atkritumu daudzums u.c.	maksimāli apbūvēt „brīvos” laukumus jau esošajās apdzīvotajās vietās; apbūvēt degradētas, pamestas teritorijas/pagalumus, tādejādi sakārtojot vidi; jaunās apbūves teritorijas maksimāli pieslēgt kopējam kanalizācijas un ūdensapgādes tīklam; izsniedzot būvatļaujas paredzēt ceļu infrastruktūru, pieslēgumus; veicināt atkritumu savākšanu un dalīto šķirošanu u.c.
Rūpnieciskās apbūves teritorijas lauksaimniecības un meža teritoriju teritoriju vietā	izmaiņas ainavā; pazemes un virszemes ūdeņu piesārņojuma risks; gaisa piesārņojums; troksnis;	jaunas ražošanas zonas veidot jau esošo tuvumā vai degradēto teritoriju vietās (tādejādi sakārtojot teritoriju gan vizuāli, gan teritoriāli);

VIDES PĀRSKATS

Valkas novada teritorijas plānojuma grozījumiem

	pieaug atkritumu daudzuma; palielinās pazemes ūdeņu/dzeramā ūdens patēriņš; pieaug notekūdeņu daudzums u.c.	paredzēt pieslēgties kopējam ūdensapgādes un kanalizācijas tīklam; izbūvēt lietusūdeņu savākšanas sistēmas; paredzēt līgumu par atkritumu (arī bīstamo, ja tādi ir) apsaimniekošanu; jaunas ražošanas teritorijas neveidot blīvi apdzīvoto vietu tuvumā, izglītības iestāžu, rekreācijas teritoriju tiešā tuvumā, ainaviski vērtīgās teritorijās u.c.
Derīgo izrakteņu ieguves teritorijas, tajā skaitā arī dīķi, meža un lauksaimniecības teritoriju vietā	izmaiņas ainavā un bioloģiskajā daudzveidībā; izmaiņas gruntsūdens līmenī, ūdens trūkums grodu akās; pazemes un virszemes ūdeņu piesārņojuma risks- suspendētās vielas ar augstu koncentrāciju 1000 mg/l nonākšana dabiskajās ūdenstecēs; ietekme uz upju zivju faunu; gaisa piesārņojums (putekļi); troksnis, vibrācija (ieguve, transportēšana, u.c.);	IVN procedūras veikšanas pirms derīgo izrakteņu ieguves uzsākšanas, IVN prasību ievērošana ieguves tehnoloģijām u.c. pasākumiem; derīgo izrakteņu karjeru ekspluatācijā pielietot tehniskus inženierzinātņu risinājumus ar jaunāko tehnoloģiju izmantošanu; hidroģeoloģiskā modulēšana, hidroģeoloģisko staciju izvietošana; trokšņa ietekmes modulēšana; gruntsūdeņu monitorings (urbumu ierīkošana); iepriekšēja ūdens attīrīšana no saduļļojuma pirms novadīšanas ūdenstecēs; biotopu izpēte, t.sk. karjeru tuvumā esošās teritorijās; aizsargvaļņu veidošana ap karjeriem; blakus esošo īpašumu apdrošināšana u.c.

Jaunu ražošanas objektu, inženierkomunikāciju izbūvei, karjeru ierīkošanai, dīķu ierīkošana ir ilglaicīga ietekme uz vidi, jo tiek ietekmēta ne tikai konkrētā būvniecības vieta, bet arī tiek ietekmēta plašākas teritorijas attīstība un vides kvalitāte pieguļošajā teritorijā. Lai mazinātu paredzamās ietekmes, nepieciešama transporta plūsmu modelēšana un ietekmju izvērtējums.

Derīgo izrakteņu karjeru ierīkošana, dīķu ierīkošana (4.-7.attēli) un apbūve ražošanas teritorijās, publiskās apbūves teritorijās (1.attēls) radīs arī izmaiņas ainavā. Tā kā karjeri plānoti mežu ieskaitās teritorijās un neatrodas tieši pie koplietošanas ceļiem, tad vizuāli ainavu izmaiņas no ceļiem nebūs pamanāmas. Meži pasargās kaimiņu teritorijas no putekļiem un trokšņa.

Plānotā ražošanas teritorijā Valkā, Vienības gatvē (3.attēls), atrodas pie esošās dzelzceļa līnijas, autoceļa P24 Valka-Smiltene un blakus esošajām

publiskajām teritorijām, kurās atrodas pilsētas stadions, ugunsdzēsēju depo, autoserviss. Līdz ar to blakus teritorijas jau sākotnēji nav klusas. Pieaugts satiksmes intensitāte konkrētajā teritorijā, jo tiks pievesti graudi ar autotransportu.

Plānotā ražošanas teritorijā Valkā pie Raiņa ielas (2.attēls), atrodas pilsētas nomalē un to no pilsētas blīvi apdzīvotajām vietām atdala meža masīvs, kas arī samazina iespējamo negatīvo ietekmi (trokšņus, putekļus). Kā arī tur tiek plānota saules elektrostacija, kas nerada trokšņus un putekļus.

5.5. Summārās ietekmes

Par summārajām ietekmēm uz vidi plānošanas dokumenta kontekstā sauc ietekmju kopumu, kas rodas, realizējot plānošanas dokumentos paredzētos pasākumus visā to darbības laikā.

Pie summārām ietekmēm būtu minamas putekļu un trokšņu emisijas, kas radīsies karjeru izstrādes un iegūtā materiāla transportēšanas laikā, graudu pārkraušanā plānotajā graudu uzglabāšanas un pārkraušanas objektā zemes vienībā ar kadastra apzīmējumu 94010020205, Vienības gatvē. Tomēr nav paredzama tāda gaisa piesārņojuma (PM10 daļiņas) un trokšņa emisijas, kas pārsniegtu normatīvajos aktos paredzētos robežlielumus. Tas pats minams par plānotajām ražošanas teritorijām. Arī tajās būvētajiem ražošanas objektiem būs jāievēro normatīvajos aktos noteiktie trokšņa un gaisa piesārņojuma emisijas robežlielumi. Plānotās publiskās apbūves teritorijas minimāli ietekmēs vidi un arī tajās būvētajiem objektiem jāievēro normatīvajos aktos noteiktās prasības attiecībā uz vides aizsardzību.

Detalizētāka ietekme uz vidi ir vērtējama, veicot **plānotās darbības** ietekmes uz vidi sākotnējo novērtējumu, saskaņā ar likuma Par ietekmes uz vidi novērtējumu 3.² pantu, jo teritorijas plānojumā netiek analizēts konkrētā aprīkojuma, iekārtas un tehnoloģijas, papildināšana vai maiņa, projekta īstenošana, būvniecība, kas tiek izmantota ražošanā vai dabas resursu ieguvē. Teritorijas plānojums nosaka tikai novada teritorijas funkcionālo zonējumu (plānoto (atļauto) izmantošanu) un ierobežojumus šajā zonējumā.

Īstenojot teritorijas plānojuma gozījumos paredzētās darbības atbilstoši normatīvo aktu prasībām, teritorijās paredzētā saimnieciskā darbība nenonāks pretrunā ar vides un dabas aizsardzības prasībām. Kā arī saskan ar novada ekonomiskās attīstības mērķiem.

6. Iespējamās ietekmes uz vidi samazināšana

6.1. Vides politika un vides aizsardzības normatīvi

Novadā iespējams veikt virkni dabas un vides aizsardzības pasākumu, kuru efektivitāte ir proporcionāla ieguldīto līdzekļu un resursu apjomam. Sabiedrības informēšana, izglītošana, vides aizsardzības kampaņas, investīcijas vides aizsardzībā ir uzskatāmas par vides politikas realizāciju un ir ārpus plānošanas dokumenta nosacījumiem, taču atstāj vienu no lielākajām ietekmēm uz vides kvalitāti.

Izstrādājot novada plānošanas dokumentu, galvenie elementi no ietekmes uz vidi samazināšanas viedokļa ir likumdošanā izvirzīto prasību ievērošana. Valkas novada plānošanas dokuments paredz, ka teritorijas attīstība tiks veicināta saskaņā ar teritorijas potenciālajām iespējām – pieejamajiem resursiem, maksimāli saglabājot dabas un kultūrvēsturisko mantojumu. Papildus, saistošie noteikumi ir mehānisms ar kura palīdzību var regulēt un ierobežot novada teritorijā veicamās darbības.

Galvenais nosacījums no ietekmes uz vidi samazināšanas viedokļa ir Eiropas Savienības un Latvijas likumdošanā izvirzīto prasību ievērošana.

Katrā konkrētā projektā, atbilstoši spēkā esošiem normatīviem, jāizanalizē sākotnējā ietekmes uz vidi novērtējuma nepieciešamība. Projektus realizējot, jāparedz attiecīgās nozares labāko pieejamo tehnoloģiju un paņēmieni izmantošana. Organizējot pašvaldības iepirkumus, jāpielieto zaļā iepirkuma pamatprincipi. Jānodrošina stingra uzņēmumu darbības un vides prasību nodrošināšanas kontrole.

Galvenās prasības, kas jāievēro, lai samazinātu būtiskās ietekmes uz vidi:

- Īstenojot plānošanas dokumentā noteiktās rīcības, ir jāievēro teritorijas plānojumā atļautā zemes izmantošana, teritorijas plānojumā noteiktās virszemes objektu un citas aizsargjoslas saskaņā ar Aizsargjoslu likuma un no tā izrietošajiem MK noteikumiem.
- Nav pieļaujama apbūve piesārņotās teritorijās pirms teritoriju izpētes un sanācijas darbu veikšanas.
- Ainaviski nozīmīgām teritorijām un vēsturisko skatu perspektīvām jāpielieto īpašas apbūves un izmantošanas prasības atbilstoši teritorijas plānojumam.
- Organizējot darbības īpaši aizsargājamajās dabas teritorijās, jāievēro izstrādātie normatīvie akti.
- Īpaši nosacījumi jāparedz, veicot apbūves paplašināšanu liegumu zonu tuvumā, jo būvniecības procesā zemes vibrācijas, troksnis, putekļu piesārņojums var ietekmēt jūtīgu sugu dzīvotnes un samazināt dabas pamatnes pievilcību teritorijā.
- Pirms derīgo izrakteņu ieguves, jāveic plānotās darbības ietekmes uz vidi novērtējums, saskaņā ar spēkā esošo likumdošanu.
- Veidojot jaunas vai paplašinot esošās savrupmāju apbūves teritorijas, kurās dzīvojamo māju skaits pārsniegs 20, jāparedz centralizētās notekūdeņu sistēmas ierīkošanu.
- Īstenojot teritorijas plānojuma grozījumus, izstrādājot lokālplānojumus, detālplānojumus, zemes ierīcības projektus, nepieciešams detalizētāk izvērtēt konkrētos attīstības, būvniecības ieceres, tostarp iespējamās kumulatīvās ietekmes uz vidi.
- Plānojot jaunu derīgo izrakteņu ieguves teritoriju, infrastruktūras objektu, rūpniecisko objektu u.c. izveidi, pirms to uzsākšanas ir jāizvērtē vai plānotās darbības neatbilst objektiem, kuriem atbilstoši likuma "Par ietekmes uz vidi novērtējumu" 1.pielikumā noteiktajam ir jāveic ietekmes uz vidi novērtējuma procedūra vai 2.pielikumā noteiktās plānotās darbības ietekmes uz vidi sākotnējais izvērtējums.
- Darbībām, kuru veikšanai nepieciešami tehniskie noteikumi, Valsts vides dienests nosaka vides aizsardzības prasības, kuras jāņem vērā būvprojekta izstrādē un skaņošanā.

6.2. Ietekmes uz vidi samazinoši pasākumi teritorijas plānojuma vadlīnijās

Vides un dabas aizsardzības normatīvi Valkas novada teritorijas plānojumā ir ievēroti. Viens no instrumentiem ietekmes uz vidi un potenciālā riska minimizēšanai ir Latvijas tiesību aktos noteikto aizsargjoslu prasību ievērošana.

Aizsargjoslu uzdevums ir aizsargāt dažāda veida objektus no nevēlamas ārējas iedarbības, nodrošinot ekspluatāciju un drošību, vai pasargāt vidi un cilvēkus no kāda objekta kaitīgas ietekmes.

Aizsargjoslu likumā ir noteikti 5 aizsargjoslu veidi, un tie ir šādi:

1)	vides un dabas resursu aizsardzības	aizsargjoslas;
2)	ekspluatācijas	aizsargjoslas;
3)	sanitārās	aizsargjoslas;

- 4) drošības aizsargjoslas;
- 5) citas aizsargjoslas, ja tādas paredz likums.

Valkas novada teritorijā tiek noteiktas visu veidu aizsargjoslas. Teritorijas plānojuma sadaļā par aizsargjoslām likuma prasības ir ņemtas vērā. Aizsargjoslas sadalītas pa to veidiem un pie katra aizsargjoslu veida atspoguļots, kur un kādas aizsargjoslas noteiktas teritorijā.

Vides un dabas resursu aizsardzības aizsargjoslas tiek noteiktas ap objektiem un teritorijām, kas ir nozīmīgas no vides un dabas resursu aizsardzības un racionālas izmantošanas viedokļa. To galvenais uzdevums ir samazināt vai novērst antropogēnās negatīvās iedarbības ietekmi uz objektiem, kuriem noteiktas aizsargjoslas.

Virszemes ūdensojektu aizsargjoslas nosaka ūdenstilpēm, ūdenstecēm un mākslīgiem ūdensojektiem, lai samazinātu piesārņojuma negatīvo ietekmi uz ūdens ekosistēmām, novērstu erozijas procesu attīstību, ierobežotu saimniecisko darbību applūdināmajās zonās, kā arī saglabātu apvidum raksturīgo ainavu.

Aizsargjoslas ap kultūras pieminekļiem tiek noteiktas, lai nodrošinātu kultūras pieminekļu aizsardzību un saglabāšanu, kā arī samazinātu dažāda veida negatīvu ietekmi uz nekustamiem kultūras pieminekļiem. Tiesību un normatīvie akti nosaka, ka, ja nav aizsardzības zonas projekta un aizsargjosla ap kultūras pieminekli nav noteikta īpaši, tās minimālais platums lauku apvidos ir 500 m.

Ekspluatācijas aizsargjoslas tiek noteiktas gar transporta, telekomunikāciju un citu komunikāciju līnijām, kā arī ap objektiem, kas nodrošina dažādu valsts dienestu darbību. Ekspluatācijas aizsargjoslu galvenais uzdevums ir nodrošināt minēto komunikāciju un objektu efektīvu un drošu ekspluatāciju un attīstības iespējas.

Sanitārās aizsargjoslas tiek noteiktas ap kapsētām, ap rekultivētajām atkritumu izgāztuvēm, ap izmantošanai pārtikā neparedzēto dzīvnieku izcelsmes blakusproduktu lieljaudas sadedzināšanas uzņēmumiem vai pārstrādes uzņēmumiem un notekūdeņu attīrīšanas ietaisēm.

Buferzonas tiek noteiktas, ja rūpniecības teritorija robežojas ar citas atļautās izmantošanas teritorijām, izņemot tehniskās apbūves teritorijām. Tās platumu nosaka būvprojektā, atkarībā no ražošanas uzņēmuma darbības veida ietekmes uz apkārtējo vidi, iedzīvotāju dzīves kvalitāti, ainavu. To veido arī lai samazinātu vizuālo ietekmi un ietekmi uz ainavu.

7. Ar plānošanas dokumentu saistītie vides aspekti

7.1. Starptautiskie un nacionālie vides aizsardzības mērķi to iekļaušana plānošanas dokumentā

Vides aizsardzības jomā pastāv valstu starptautiskie mērķi, ko nosaka starptautiskās konvencijās un Eiropas Savienības direktīvās:

- Konvencija par bioloģisko daudzveidību – Riodežaneiro konvencija (1992);
- Konvencija par Eiropas dzīvās dabas un dabisko dzīvotņu aizsardzību – Bernes konvencija (1979);
- Konvencija par starptautiskas nozīmes mitrājiem, īpaši kā ūdensputnu dzīves vidi;
- Ramsāres konvencija (1971);
- Konvencija par pasaules kultūras un dabas mantojuma aizsardzību – UNESCO konvencija. (1972);
- Konvencija par migrējošo savvaļas dzīvnieku sugu aizsardzību – Bonnas konvencija (1979);
- Konvencija par Baltijas jūras reģiona jūras vides aizsardzību- Helsinku konvencija (1974., 1992.)

- Konvencija par pieeju informācijai, sabiedrības dalību lēmumu pieņemšanā un iespēju griezties tiesu iestādēs saistībā ar vides jautājumiem” – Orhūsas konvencija (1998.);
- Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2000/60/EK, ar ko izveido sistēmu Kopienas rīcībai ūdens resursu politikas jomā (Ūdens pamatdirektīva);
- Eiropas Padomes Direktīva 92/43/EEK par dabisko dzīvotņu, savvaļas faunas un floras aizsardzību (Sugu un biotopu direktīva);
- Padomes Direktīva 79/409/EEK par savvaļas putnu aizsardzību (Putnu direktīva).
- Natura 2000 ir Eiropas Savienības īpaši aizsargājamo dabas teritoriju tīkls, ko veido teritorijas, kas ir nozīmīgas ES Biotopu direktīvas I. pielikumā norādīto dabisko biotopu aizsardzībai un II. pielikumā minēto sugu dzīvotņu aizsardzībai. Šajā tīklā tiek iekļautas arī īpaši aizsargājamās teritorijas putniem, kas ir atbilstošākas Putnu direktīvas 79/409/EEK I. pielikumā uzskaitīto putnu sugu aizsardzības nodrošināšanai. Natura 2000 tīklam pieteikta arī lielākā daļa Latvijas īpaši aizsargājamo dabas teritoriju un daži mikroliegumi.

Nacionālie vides aizsardzības mērķi:

„Latvijas ilgtspējīgas attīstības pamatnostādnes”, kas apstiprinātas ar MK rīkojumu Nr. 436 (15.08.2002.) nosaka valsts līmeņa rīcību ilgtspējības nodrošināšanai visās galvenajās nozarēs. Latvijas ilgtspējīgas attīstības mērķi, uz kuriem pamatojas arī Valkas novada plānošanas dokumentā ir šādi:

- Jānodrošina droša un veselību neapdraudoša vide pašreizējai un nākamajām paaudzēm;
- Jānodrošina pietiekami pasākumi bioloģiskās daudzveidības saglabāšanai un ekosistēmu aizsardzībai;
- Jāattīsta atbildīga attieksme pret dabas resursiem un patstāvīgi jāpaaugstina resursu izmantošanas efektivitāte.

Ūdeņu aizsardzības jomā :

- Jāveicina ilgtspējīga un racionāla ūdens resursu izmantošana;
- Jāaizsargā ūdens ekosistēmas un no ūdens tieši atkarīgas sauszemes ekosistēmas un mitrājus;
- Jānodrošina laba pazemes un virszemes ūdens kvalitāte, jānovērš potenciālais un pakāpeniski jāsamazina esošais piesārņojums.

Bioloģiskās daudzveidības saglabāšana:

- Jāsaglabā un jāveicina vietējo savvaļas sugu daudzveidība;
- Jāsaglabā un jāatjauno ekosistēmu un to dabiskās struktūras daudzveidība;
- Jāveicina tradicionālās ainavas struktūras saglabāšanās;
- Jānodrošina dzīvās dabas resursu līdzsvarotu un ilgtspējīgu izmantošanu .

Vides monitoringa programma (apstiprināta 2006. gada 24. janvārī ar Vides ministra rīkojumu Nr. 29) nosaka kārtību, kādā veicams vides monitoringa.

Vides monitoringa programmas izpildi koordinē Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas aģentūra (LVĢMA).

Teritorijas izmantošanai jānotiek atbilstoši normatīviem aktiem:

- LR 02.11.2006. **likums “Vides aizsardzības likums” ar grozījumiem** nosaka valsts un pašvaldību iestāžu pienākumus attiecībā uz vides informācijas sniegšanu un izplatīšanu un sabiedrības iesaistīšanu lēmumu pieņemšanā. Likuma mērķis ir nodrošināt vides kvalitātes saglabāšanu un atjaunošanu, kā arī dabas resursu ilgtspējīgu izmantošanu. Likums nosaka pamatprincipus kontrolei vides jomā un atbildībai par videi nodarīto kaitējumu.

Vides politikas pamatprincipi un mērķi ir noteikti Vides politikas pamatnostādņēs 2009. – 2015. gadam . Tajā ir dots Latvijas vides raksturojums, noteiktas būtiskākās problēmas un politikas mērķi, no kuriem vairāki ir aktuāli arī

Valkas novadā. Vides politikas **virsmērķis** ir nodrošināt iedzīvotājiem iespēju dzīvot tīrā un sakārtotā vidē, īstenojot ilgtspējīgu attīstību, saglabājot vides kvalitāti un bioloģisko daudzveidību, nodrošinot dabas resursu ilgtspējīgu izmantošanu, kā arī sabiedrības līdzdalību lēmumu pieņemšanā un informētību par vides stāvokli.

Vieni no svarīgākiem vides aizsardzības mērķiem ir saistīti ar **ūdens kvalitātes aizsardzību un uzlabošanu**:

- nodrošināt normatīvo aktu prasībām atbilstošu ūdens kvalitāti;
- samazināt iekšējo ūdeņu eutrofikāciju un nodrošināt ūdenssaimniecības pakalpojumu kvalitāti

Valkas novada virsūdeņu kvalitāte šobrīd ir ļoti dažāda – no augstas līdz ļoti sliktai. Plānošanas dokumentā ūdens kvalitātes jautājumiem tiks pievērsta pastiprināta uzmanība. Plānošanas dokumentā atzīmētas dažādo liegumu teritorijas un tām raksturīgie ierobežojumi, kas aizliedz veikt jebkādas nesankcionētas un patvaļīgas darbības.

Virsūdeņu piesārņošanas risks Valkas novadā saistīts ar notekūdeņu attīrīšanas iekārtu stāvokli, īpaši lauku teritorijās. Plānošanas dokuments nosaka, ka plānojot jaunu apbūves teritoriju būvēšanu, jāievēro normatīvie akti par notekūdeņu attīrīšanu un ūdensapgādi. Kā arī derīgo izrakteņu ieguve veicama saskaņā ar normatīvajiem aktiem, veicot pasākumus virszemes ūdeņu aizsardzībai un gruntsūdeņu aizsardzībai.

Valsts noteiktie **bioloģiskās daudzveidības saglabāšanas un veicināšanas politikas mērķi**:

- saglabāt un atjaunot ekosistēmu un to dabisko struktūru daudzveidību;
- saglabāt un veicināt vietējo savvaļas sugu daudzveidību;
- saglabāt lauksaimniecības augu un dzīvnieku šķirņu daudzveidību, veicināt to raksturošanu un izmantošanu;
- pilnveidot dabas aizsardzības sistēmu;
- veicināt tradicionālās ainavu struktūras saglabāšanos;
- nodrošināt dzīvās dabas resursu līdzsvarotu un ilgtspējīgu izmantošanu.

Bioloģiskās daudzveidības saglabāšanas mērķis Valkas novadā saistāms ar īpaši aizsargājamo teritoriju izveidošanu. Novada teritorijā atrodas 7 dabas liegumi un Natura 2000 teritorijas, aizsargājamais ainavu apvidus Ziemeļgauja, un Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāts. Pašreizējā un plānotā teritorijas izmantošana nodrošina minēto teritoriju saglabāšanu un aizsardzību. Bioloģisko daudzveidību negatīvi var ietekmēt mežsaimnieciskā darbība, lauksaimniecības zemju aizaugšana un pļavu apsaimniekošanas trūkums.

Svarīgākie vides aizsardzības politikas mērķi **mežsaimniecības** jomā ir aktuāli arī Valkas novadā:

- Saglabāt meža daudzveidību un ekoloģisko funkciju kvalitāti klimata un ūdens regulēšanā, kā arī augsnes aizsardzībā.
- Paaugstināt meža īpašnieku, apsaimniekotāju un sabiedrības zināšanas par meža bioloģiskās daudzveidības un meža ekoloģisko funkciju nozīmību.

Abi mērķi tiek realizēti Valkas novada īpaši aizsargājamās dabas teritorijās un mikroliegumos.

Zivsaimniecības nozares galvenie vides aizsardzības mērķi ir:

- veicināt zivsaimniecības nozares ilgtspējīgu attīstību;
- saglabāt Latvijas ūdeņu bioloģisko daudzveidību un populācijas struktūru;
- aizsargāt zivju populāciju ģenētisko daudzveidību;
- veicināt makšķerēšanu, makšķerēšanas un zvejas tūrisma, kā zivsaimniecības nozares perspektīvu virzienu.

Saskaņā ar Ministru Kabineta noteikumiem 12.03.2002. MK noteikumi Nr.118 "Noteikumi par virszemes un pazemes ūdeņu kvalitāti" ("LV", 50 (2625), 03.04.2002.) ar grozījumiem 22.12.2009. MK noteikumi Nr.1632 ("LV", 205 (4191), 30.12.2009.)

prioritāro zivju ūdeņu sarakstā Valkas novada teritorijā ir iekļautas 8 upes vai to posmi un noteikti kā karpveidīgo zivju vai lašveidīgo zivju ūdeņi

2012.gadā, Zivju fonda atbalstīto projektu ietvaros, tika ielaisti 1000 līdaku mazuļi Bērzezerā (Ērgemes pagastā) un 7700 līdaku mazuļi Salainī (Zvārtavas pagastā), kā arī izstrādāti zivsaimnieciskās ekspluatācijas noteikumi augstāk minētajam Bērzezeram un Zāģezeram (Valkas pilsētā). Zāģezerā 2012.gadā arī tika ielaisti 1300 līdaku mazuļi, bet tikai par pašvaldības līdzekļiem.

2014.gadā, Zivju fonda atbalstīto projektu ietvaros, tika ielaisti 1000 līdaku mazuļi Bērzezerā, 1000 līdaku mazuļi Zāģezerā, 7000 zandartu mazuļi Salainī, 2500 līdaku mazuļi Cepšu ezerā (Kārķu pagastā), 2500 līdaku mazuļi ezerā Valdis (Ērgemes pagastā).

Arī turpmāk Valkas novada dome plāno papildināt minēto ezeru zivju krājumus, ja to atbalstīs Zivju fonds.

Valkas novada teritorijā ir konstatētas smilts, grants, māla, kūdras un sapropeļa atradnes un tādēļ teritorijā aktuāli ir **zemes dzīļu ilgtspējīgas izmantošanas** mērķi:

- nodrošināt racionālu, vidi saudzējošu un ilgtspējīgu zemes dzīļu izmantošanu;
- veicināt pašvaldību un zemes īpašnieku līdzdalību zemes dzīļu ilgtspējīgā izmantošanā;
- veicināt informācijas apkopošanu par mūsdienu ģeoloģiskajiem procesiem un tās izmantošanu teritorijas plānojuma izstrādāšanā;
- veicināt jaunu un mūsdienīgu ģeoloģiskās vides stāvoklim atbilstošu datu sagatavošanu.

Lai gan Valkas novadā izvietotas dažādu derīgo izrakteņu atradnes, derīgo izrakteņu ieguve notiek tikai smilts-grants un smilts un kūdras atradnēs.

Kaut gan Valkas novadā izpētīti arī salīdzinoši lieli māla krājumi, neviena šo derīgo izrakteņu atradne netiek izmantota.

Vides aizsardzības jomā svarīgi ir **atkritumu apsaimniekošanas** mērķi:

- ierobežot atkritumu rašanos un samazināt apglabājamo atkritumu daudzumu, veicinot to pārstrādi vai atkārtotu izmantošanu;
- nodrošināt atkritumu apglabāšanu cilvēku veselībai un videi drošā vietā;
- veicināt šķirotas atkritumu savākšanas sistēmas ieviešanu;
- informēt un izglītot iedzīvotājus un uzņēmējus par atkritumu apsaimniekošanas jautājumiem.

Valkas pilsētā ir izveidots bioloģisko atkritumu kompostēšanas laukums, kā arī atrodas šķirotu atkritumu pieņemšanas punkts. Novada atkritumu izgāztuves ir slēgtas, ir veikta to rekultivācija, atkritumi tiek nogādāti uz atkritumu poligonu „Daibe”.

Teritorijas attīstībā liela nozīme ir **piesārņoto vietu apzināšanai, izpētei un sanācijai**. Šo pasākumu mērķi ir:

- novērst vai mazināt iepriekšējās militārās vai saimnieciskās darbības rezultātā radušos piesārņojumu un tā kaitīgo ietekmi uz cilvēka veselību, īpašumu, vidi un bioloģisko daudzveidību;
- panākt augsnēs, gruntīs, pazemes un virszemes ūdeņu kvalitātes uzlabošanu piesārņotajās vietās;
- nepieļaut piesārņoto vielu iekļūšanu virszemes un pazemes ūdeņos;
- atjaunot un uzlabot vides kvalitāti piesārņotajās vietās;
- teritoriju plānošanā ņemt vērā esošo vides piesārņojumu;
- noteikt reālo zemes vērtību un atbilstošu nekustamā īpašuma nodokli, ņemot vērā piesārņotības pakāpi.

Valkas novadā pie degradētām un potenciāli piesārņotām teritorijām pieskaitāmas bijušās atkritumu izgāztuves, ķīmikāliju, minerālmēslu, amonjaka, pesticīdu un smērvielu noliktavas, degvielas uzpildes stacijas un transporta līdzekļu darbnīcu

teritorijas. Valkas novada teritorijas plānojumā, attīstot apbūvi, paredzēts sakārtot apkārtējo vidi.

Vides jautājumu risināšanā liela nozīme ir sabiedrības līdzdalībai, tāpēc virkne politikas mērķu ir saistīta ar **vides informāciju un sabiedrības līdzdalību**:

- nodrošināt aktīvāku sabiedrības līdzdalību ar vidi saistītu lēmumu pieņemšanā;
- nodrošināt vides informācijas izmantošanu un analīzi normatīvo aktu izstrādes un politikas lēmumu pieņemšanas procesā un politikas efektivitātes izvērtēšanā.

Vides ministrijas Vides stratēģijas un informācijas nodaļa ir izstrādājusi **Ilgtermiņgais attīstības pamatnostādnes (1998)**. Ilgtspējīgas attīstības mērķi ir:

- Latvijai jāveido labklājības sabiedrība, kura augstu vērtē un attīsta demokrātiju, līdztiesību, godīgumu un savu kultūras mantojumu;
- Latvijai jāveido stabila tautsaimniecība, kas nodrošina sabiedrības vajadzības, vienlaicīgi panākot, lai ekonomiskās izaugsmes tempi pārsniegtu vides piesārņojuma un resursu patēriņa tempus;
- Latvijai jānodrošina droša un veselību neapdraudoša vide pašreizējai un nākamajām paaudzēm;
- Latvijai jānodrošina pietiekami pasākumi bioloģiskās daudzveidības saglabāšanai un ekosistēmu aizsardzībai;
- Latvijai no starptautiskās palīdzības saņēmējas valsts pakāpeniski jāklūst par valsti, kas spēj pati nodrošināt savas vajadzības un nepieciešamības gadījumā pat sniegt palīdzību citām valstīm;
- Latvijai jānodrošina vides jautājumu integrācija un jāattīsta plāns vides politikas līdzekļu pielietojumam visās citās nozaru politikās;
- Latvijai jānodrošina, lai tirgus ekonomikas mehānismi kalpotu ilgtspējīgai attīstībai;
- Latvijai jānodrošina sabiedrības līdzdalība ilgtspējīgas attīstības procesos;
- Latvijai nepārtraukti jānovērtē tās progress noteikto ilgtspējīgas attīstības mērķu sasniegšanā.

Valkas novada plānošanas dokumenta mērķi un to sasniegšanai paredzētās rīcības kopumā atbilst Ilgtspējīgas attīstības pamatnostādņēm. Svarīga ir vispārēja un samērīga visu reģionu attīstība. **Reģionu ilgtspējīgas attīstības politikas** mērķi:

- veidot mērķtiecīgu valsts plānošanas reģionu (un atsevišķu valsts teritorijas daļu) atbalsta politiku;
- valsts atbalsts atbilstoši Latvijas reģionālā atbalsta kartei;
- lauku ekonomikas dažādošanu un lauku iedzīvotāju dzīves līmeņa paaugstināšana tuvinot to pilsētu standartiem.

8. Iespējamās izmaiņas, ja plānošanas dokuments netiktu īstenots

Teritorijas plānojums ir pašvaldības ilgtspējīgas attīstības telpisks instruments, kurā atspoguļojas vadlīnijas novada teritorijas izmantošanai ar ilgtermiņa perspektīvu. Novada plānošanas dokumentu neesamība rada grūtības piemērot normatīvos aktus vides aizsardzībā, problēmas aizsargjoslu servitūtu izmantošanā, dabas resursu ieguvē un citās valsts un pašvaldības pārraudzībā esošajās jomās. Normatīvo aktu prasību ievērošana prasītu vairāk pūļu un resursu no iedzīvotāju un uzņēmēju puses, it īpaši uzsākot jaunu, vai paplašinot esošo saimniecisko darbību.

Plānošanas dokumentu izstrādes procesā tiek apkopota pieejamā informācija un dažādu līmeņu politikas dokumenti, kas ietekmē un var ietekmēt teritorijas attīstību. Plānošanas dokumenta projektu izstrādāja Valkas novada domes izveidota darba grupa, kuras sastāvā bija dažādu nodaļu un struktūrvienību speciālisti, iesaistot Domes deputātus un dažādu nozaru speciālistus no novada uzņēmumiem, kā arī

sabiedrības pārstāvjus. Iedzīvotāju līdzdalība plānošanas procesā tiek nodrošināta iesaistot sabiedrību plānošanas dokumentu publiskajā apspriešanā.

Balstoties uz Valkas novada vērtībām: infrastruktūru, iedzīvotājiem, uzņēmējdarbību, dabu un kultūrvēsturi, Valkas novada attīstībai ir izvirzīti četri prioritārie virzieni:

1. Cilvēkresursu attīstība;
2. Sakārtota infrastruktūra un pakalpojumi;
3. Uzņēmējdarbības attīstība novadā;
4. Novērtēts dabas kapitāls un saglabāts kultūrvēsturiskais mantojums.

Valkas novada plānošanas dokumentos esošajām plānotajām darbībām nav paredzētas alternatīvas, tādēļ var minēt tikai tā saucamo „nulles” alternatīvu, kad plānošanas dokuments netiek realizēts.

Izvēloties „0” alternatīvu – tas ir neīstenojot Valkas novada plānošanas dokumentu, paredzams, ka vides kvalitāte samazinātos.

Ja plānošanas dokumenti netiktu izstrādāti un īstenoti, tad iepriekšminēto stratēģisko virzienu īstenošana varētu būt problemātiska, novada attīstība notiktu haotiski, balstoties uz domes subjektīviem lēmumiem, pašvaldības budžeta un struktūrfondu finansu plānošanā nebūtu pamatota un ilgtspējīga.

9. Iespējamie kompensēšanas pasākumi

Plānošanas dokuments neparedz darbības, kuru rezultātā tiktu tiešā veidā negatīvi ietekmētas īpaši aizsargājamās dabas teritorijas. Plānošanas dokuments ir izstrādāts, balstoties uz prasībām, ko izvirza normatīvie akti un vides aizsardzības valsts institūcijas. Līdz ar to dabai nodarīto kaitējumu kompensēšanas pasākumi programmā nav paredzēti.

Privātās vai juridiskās personas atbildību par dabai vai dabas objektiem nodarīto kaitējumu reglamentē Latvijas Republikā pastāvošā likumdošana. Likumi, kas aizsargā apkārtējo vidi ir likumi par „Par vides aizsardzību” un „Par īpaši aizsargājamajām dabas teritorijām” un tiem pakārtotie noteikumi.

Ja paredzētā darbība vai plānošanas dokumenta īstenošana negatīvi ietekmē Eiropas nozīmes aizsargājamo dabas teritoriju, tad kompensējošie pasākumi var būt šādi:

- biotopa izveidošana no jauna kādā jaunā vai paplašinātā teritorijā, ko paredzēts iekļaut NATURA 2000 tīklā;
- biotopa stāvokļa uzlabošana attiecīgās teritorijas daļā vai citā NATURA 2000 teritorijā, proporcionāli projekta radītajiem zaudējumiem;
- jaunas teritorijas ierosināšana saskaņā ar Sugu un biotopu direktīvu (92/43/EEK).

Par piesārņojošo vielu maksimāli pieļaujamās izplūdes (novadīšanas) normatīvu pārsniegšanu un par piesārņojošo vielu izplūdi (novadīšanu) avārijas gadījumos fiziskās un juridiskās personas izdara maksājumus pēc paaugstinātām likmēm.

10. Plānošanas dokumenta iespējamās būtiskās pārrobežu ietekmes izvērtējums

Valkas novada teritorija izstieptā formā stiepjas gar Igaunijas Republiku. Tā kā arī no Igaunijas puses netiek plānots veidot lielus rūpnieciskās ražošanas rajonus, tad pārrobežu ietekme ir maz izteikta. Lielāku kaitējumu var radīt ūdensteces, piemēram, Pedeles upe, kas iespējams radīto piesārņojumu var iznest aiz Latvijas Republikas robežas.

Pedeles upes garums ir 31 km, upes baseina platība 219 km². Upe izplūst no Sakalas augstienes dienvidu nogāzes Koorkūla ezeru sistēmā ietilpstošā Kadastiku ezera. Augštecē apmēram 2,5 km garumā Pedeles upe veido Igaunijas – Latvijas

robežlīniju, tad 16 km garumā plūst pa Latvijas teritoriju, šķērso Valkas un Valgas pilsētas un ieplūst Vāike - Emajōgi upē aiz Tōlliste ciema.

Upes senleja veido zemu un mitru palieņu pļavu, kas savukārt Valkas novada attīstības programmā plānota izveidot par atpūtas teritoriju. Teritorijā no Igaunijas robežas līdz Sēlijas ielas tiltam jau ir izveidota atpūtas un rekreācijas teritorija. Līdzīga Pedeles upes krastu sakārtošana tika veikta kaimiņpilsētā Valgā. Tādējādi pārrobežu sadarbības projekts „Pedeles ielejas sakārtošanai un pilsētas telpas izmantošana”, ir labs kaimiņpilsētu sadarbības piemērs, gan saimnieciskajai darbībai, gan atpūtai.

Teritorijas plānojuma grozījumos ir iekļauts lokālplānojums derīgo izrakteņu ieguves vietai “Pedele 2”, kuram ir veikts arī ietekmes uz vidi novērtējums.

Iespējamais pārrobežu ietekmes no:

- gaisa piesārņojums (putekļi) un troksnis, kas var rasties no smilts ieguves nekustamajā īpašumā “Viesturi”, Valkas pagastā;

Novērtēšanas pasākums. Atradnes izstrādes procesā jāievēro visi saistošie normatīvie akti, minimizējot ietekmi uz vidi, jāievēro institūciju nosacījumi un tehnisko noteikumu prasības. Jāveic sākotnējās ietekmes uz vidi novērtējums plānotajai darbībai (derīgo izrakteņu ieguvei, dīķu rakšanai), ja to nosaka likumdošana. Pēc izstrādes jāveic karjera rekultivācija saskaņā ar rekultivācijas projektu. Tomēr, ņemot vērā, ka teritorija ir mežu ieskauda un atrodas mazapdzīvotā vietā ārpus pilsētas, ir tikai aptuveni 4 ha liela, pārrobežu ietekme nav sagaidāma.

Tāpat nav sagaidāma pārrobežu ietekme no graudu uzglabāšanas, pirmapstrādes un pārkraušanas zemes vienībā ar kadastra apzīmējumu 94010020205, Vienības gatvē Valkā. Zemes vienība atrodas vairāk kā puskilometra attālumā no Igaunijas robežas un graudu glabāšana, pirmapstrāde un pārkraušana nerada tādus putekļus un troksni, lai radītu pārrobežu ietekmi uz vidi. Valkas pilsētā jau vēsturiski ir bijis graudu elevators, tikai citā zemes vienībā (Tālavas ielā 64), kas nav radījis negatīvu ietekmi uz vidi un pārrobežu ietekmi.

Publiskās apbūves teritorija Valkā pie Rūjienas ielas arī neradīs būtisku pārrobežu ietekmi, jo teritorijas paredzētas veikalu, kafejnīcu un citu tamlīdzīgu sabiedrisko pakalpojumu objektu būvēšanai perspektīvā. Šajā teritorijā jau atrodas paliels veikals un hostelis (Rūjienas iela 31), kas nekādu būtisku pārrobežas ietekmi uz vidi nav radījis. Teritorija robežojas ar lauksaimniecības un meža teritorijām. Nekādas pretrunas blakus teritoriju izmantošanā plānotie pakalpojumu objekti neradīs.

Pārējās teritorijas, kur tika veikti grozījumi teritorijas plānojumā, atrodas vēl tālāk no Igaunijas robežas, un tās no Igaunijas atdala mežu masīvi, kas vēl vairāk samazina teorētiski iespējamo pārrobežu ietekmi. Kā arī šajās teritorijās būs jāveic sākotnējās ietekmes uz vidi novērtējums plānotajai darbībai (derīgo izrakteņu ieguvei), ja to nosaka likumdošana, bet to var veikt tikai pirms plānotās darbības veikšanas, kad ir zināms kādas konkrētas tehnoloģijas un iekārtas tiks izmantotas, ieguves apjomi, intensitāte, dziļumi. Teritorijas plānojuma izstrādes stadijā to nevar noteikt. Plānotās ražošanas teritorijas robežojas ar lauksaimniecības un meža teritorijām. Nekādas pretrunas teritoriju izmantošanā plānotās ražošanas teritorijas nerada, bet sīkāk to varēs noteikt tikai veicot plānotās darbības sākotnējo ietekmes uz vidi novērtējumu, kad tiks plānotas konkrētas ražošanas darbības un izmantotās tehnoloģijas, iekārtas.

Valkas novada daļu no robežas ar Igaunijas Republiku veido Gaujas upe, kas atrodas Aizsargājamo ainavu apvidū „Ziemeļgauja”.

Valkas novada plānošanas dokumentā netiek paredzēta lielu ražošanas zonu izveide, kurās kā atļautā izmantošana minēta valstiski nozīmīgu, lielu rūpniecisku objektu būvniecība. Ja plānošanas dokumenta īstenošanas laikā tiks plānota nozīmīga rūpniecības uzņēmuma būve, tad jāņem vērā, ka likumā „Par ietekmes uz vidi novērtējumu” 1. pielikumā ir norādītas darbības, kurām ir jāveic ietekmes uz vidi

izvērtējums un 2. pielikumā ir norādītas darbības, kurām nepieciešams veikt sākotnējo izvērtējumu. Saskaņā ar šo likumu tiks izvērtētas paredzētās darbības ietekmes uz apkārtējo vidi un uz blakus teritorijām. Kā arī plānoto būvniecības ieceru publiskās apspriešanas rezultātā, pašvaldība patur tiesības ierobežot kaitīgu ražošanas objektu būvniecību, saskaņā ar teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumiem.

Saskaņā ar Ministru kabineta 1997. gada 22. janvāra rīkojumu Nr. 38 ir noslēgts Līgums starp Latvijas Republikas valdību un Igaunijas Republikas valdību par ietekmes uz vidi novērtējumu pārrobežu kontekstā - divpusējs starptautisks dokuments, kas stājas spēkā ar 1997.gada 14.martā. Sadarbības mērķis šā Līguma ietvaros ir individuāli vai kopīgiem spēkiem veikt visus nepieciešamos un lietderīgos pasākumus, lai novērstu paredzētās darbības pārrobežu ietekmi, kas izsauktu būtisku nevēlamu ietekmi uz vidi.

Šis līgums attiecas uz paredzētām darbībām 15 kilometru zonā no kopīgās robežas, bet no visiem līgumā noteiktajiem punktiem Valkas novadam saistoši varētu būt:

- Ūdens objektu regulēšanas projekti šādās upēs: Gaujā, Pedelē, Ohnē un Melnupē. Valkas pilsētas dome, kad tiek samazināts ūdens līmenis Pedeles upē vienmēr rakstiski par to informē Valgas pilsētas valdi.
- Kailcirtes vairāk nekā 10 hektāru platībā, kā arī kailcirtes 0.5 km zonā no kopīgās robežas, ja pretējā pusē ir īpaši aizsargājamās vai vērtīgās dabas teritorijas.
- Jebkāda pazemes ūdeņu ieguve ar ieguves apjomiem vairāk nekā 1000m³/d gadījumā, ja tās radītā depresijas piltuve varētu ietekmēt otru valsti.
- Zemes dziļņu resursu ieguve, ja skartā teritorija ir lielāka nekā 5 hektāri.

11. Paredzētie pasākumi monitoringa nodrošināšanai

Valkas novada plānošanas dokumentu īstenošanas monitoringa nepieciešamību nosaka Ministru kabineta noteikumi Nr.157 „Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums”. Monitoringu veic ar nolūku konstatēt Plānošanas dokumentu īstenošanas tiešo vai netiešo ietekmi uz vidi un, lai noteiktu Plānošanas dokumentu aktualizēšanas nepieciešamību vides kvalitātes uzlabošanai.

Plānošanas dokumentiem netiešs monitoringa tiek veikts katru gadu, aktualizējot informāciju par paveikto, izskatot investīciju plānā paveikto un no jauna iekļaujamo. Tas dod iespēju izdarīt izmaiņas Plānošanas dokumentos.

Vides stāvokļa izvērtēšanai novadā, tiks izmantoti:

- Ūdens un notekūdeņu testēšanas pārskati (Valkas novads pasūta Pārtikas drošības, dzīvnieku veselības un vides zinātniskā institūta „BIOR”Vidzemes reģionālai laboratorijai),
- Novada atskaišu par patērēto ūdeni dati,
- Latvijas Vides ģeoloģijas un meteoroloģijas aģentūrā pieejamos datus par atmosfēras gaisa un virszemes ūdeņu kvalitāti,
- likumā „Par piesārņojumu” 4. pantā noteiktās tiesības, pieprasīt piesārņojošas darbības monitoringa datus no uzņēmumiem, kas saņēmuši atļauju A vai B kategorijas piesārņojošas darbības veikšanai pašvaldības teritorijā,
- Savākto šķiroto un nešķiroto sadzīves atkritumu daudzums, tā izmaiņas pa gadiem,
- Dzeramā ūdens kvalitātes rādītāji, to izmaiņas pa gadiem,
- Potenciāli piesārņoto vietu skaita izmaiņas,
- Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju skaits, platība, to izmaiņas pa gadiem,
- Derīgo izrakteņu ieguves vietu skaits un platības, to izmaiņas pa gadiem,
- Apmežoto teritoriju platības,
- Atmežoto teritoriju platības,

- cita ar vides stāvokli saistītā pieejamā informācija.

12. Kopsavilkums

Stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma (SIVN) mērķis ir izvērtēt plānošanas dokumenta piedāvāto saimniecisko aktivitāšu radīto ietekmi uz vidi. Dokumenta apspriešanā un lēmumu pieņemšanā tiek iesaistīta sabiedrība, tiek izstrādāti priekšlikumi, lai novērstu vai samazinātu iespējamo negatīvo ietekmi. SIVN veic plānošanas dokumenta sagatavošanas laikā un tiek sagatavots vides pārskats.

Vides pārskats sagatavots atbilstoši Ministru Kabineta noteikumiem Nr. 157 „Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums” (2004.03.23.). Šie noteikumi nosaka kārtību, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums.

Valkas novada teritorijas plānojuma grozījumu izstrādes uzdevums ir noteikt vispiemērotāko Valkas novada teritorijas izmantošanu, saskaņojot valsts, pašvaldības, vietējo iedzīvotāju un zemes īpašnieku intereses. Izstrādājot plānošanas dokumentus ņemti vērā nacionālā, plānošanas reģiona un novada pašvaldības līmeņa plānošanas dokumenti un pamatnostādnes, kā arī vides aizsardzības institūciju viedokļi. Plānošanas dokumentu izstrādē tika iesaistīti pašvaldības darbinieki, valsts un nevalstiskā sektora pārstāvji un iedzīvotāji.

Valkas novada teritorijas plānojumam definēti šādi galvenie mērķi:

- novada teritorijas attīstībai nepieciešamo telpisko pamatnosacījumu izvērtēšana;
- nepieciešamo prasību un ierobežojumu noteikšana zemes izmantošanai novada teritorijā;
- priekšnosacījumu veidošana vides kvalitātes nodrošināšanai un teritorijas racionālai izmantošanai;
- nekustamā īpašuma izmantošanas tiesību un sabiedrības vajadzību līdzsvarošana;
- dabas un kultūras mantojuma, raksturīgās ainavas un bioloģiskās daudzveidības saglabāšana.

Plānošanas dokumenti definē apdzīvoto vietu struktūru novada mērogā, ņemot vērā esošo un plānoto infrastruktūras attīstību kopējām vajadzībām gan novadā, gan valsts mērogā.

Plānošanas dokumentos vides aizsardzības mērķu sasniegšanai noteikta atļautā izmantošana un ierobežojumi.

Atmosfēras gaisa kvalitāte Valkas novadā šobrīd kopumā var raksturot kā labu un atbilstošu normatīvu prasībām un novada plānojuma kontekstā gaisa kvalitāte nav minama kā vides problēma Valkas novadā. Taču iespējams lokāls piesārņojums atsevišķos objektos, kas arī ir risināms lokāli.

Novada teritorijas plānojuma grozījumos tiek paredzētas daļēja teritoriju izmantošanas veidu maiņas, piemēram, nosakot jaunas savrupmāju apbūves teritorijas ciemos, rūpnieciskās apbūves teritorijas un publiskās apbūves teritorijas pilsētā un piepilsētā.

Kopumā secināms, ka teritorijas plānojuma grozījumi neparedz būtisku ietekmi uz īpaši aizsargājamām dabas teritorijām Valkas novadā. Plānotās derīgo izrakteņu ieguves teritorijas Valkas pagastā ir paredzētas vietās, kur to atļauj Latvijas likumdošana. Plānoto jauno derīgo izrakteņu ieguves vietu skaits ir neliels, tā kā tās nesadrūmstalo mežus vai lauksaimniecības teritorijas, kuru apjoms Valkas novadā ir liels. Rūpnieciskās apbūves teritorijas, kas nav saistītas ar derīgo izrakteņu iegūvi, un Publiskās apbūves teritorijas ir paredzētas Valkas pilsētas teritorijā, Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāta neitrālajā zonā, savrupmāju apbūves teritorijas ir paredzētas esošo ciemu teritorijās.